

Acrocephalus

55

naslov uredništva address of the editorial office	61000 Ljubljana, Langusova 10
glavni urednik managing editor	Iztok Geister, 64202 Naklo, Pokopališka 13, tel. 064/47 170
uredniški odbor editorial board	Iztok Geister (oblikovalec, lay out), Bojan Marčeta (za fotografijo, photography) Slavko Polak (za ilustracije, drawings), Andrej Sovinc (pomočnik glavnega urednika, assistant editor), Rudolf Tekavčič (tehnični urednik, technical editor)
uredniški svet editorial council	dr. Miha Adamič, Janez Gregori, Andrej Hudoklin, dr. Boris Kryštufek, dr. Sergej D. Matvejev, Andrej Sovinc, Dare Šere, Davorin Tome, dr. Andrej Župančič
lektor in prevajalec revised and translated by	Henrik Ciglič
tisk print	Tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana, Gregorčičeva 25 a
cena	5 DEM za številko, letna naročnina 30 DEM
naklada	500 izvodov

**DRUŠTVO ZA OPAZOVANJE IN PROUČEVANJE PTIC SLOVENIJE
BIRD WATCHING AND BIRD STUDY ASSOCIATION OF SLOVENIA**

naslov, address	61000 Ljubljana, Langusova 10, tel. 061/262 017
društveni prostori uradne ure in srečanja	Ljubljana, Žibertova 1 četrtek med 18. in 20. uro
predsednik president	Franci Janžekovič 62000 Maribor, Maistrova 10 tel. 062/20 618
podpredsednik vicepresident	Franc Bračko 62000 Maribor, Gregorčičeva 27 tel. 062/29 086
tajnik secretary	Peter Trontelj 61000 Ljubljana, Cesta na Laze 27 tel. 061/575 732
blagajnik treasurer	Tatjana Čelik 63320 Velenje, Stantetova 8 tel. 063/858 888
žiro račun	50100-620-133-05-1018116-2385287
izvršilni odbor executive board	Andrej Bibič, Franc Bračko, Luka Božič, Tatjana Čelik, Izток Geister, Tomaž Jančar, Franc Janžekovič, Primož Kmecl, Bojan Marčeta, dr. Sergej D. Matvejev (častni član), Borut Mozetič, Miro Perušek, Dare Šere, Peter Trontelj, Milan Vogrin, dr. Andrej Župančič (častni član)
letna članarina	20 DEM za posameznike (10 DEM za učence in študente, 5 DEM za podmladek) in 200 DEM za ustanove
International Girobank	No. 50100-620-133 7383-99885/0

Mnenje avtorjev ni nujno tudi mnenje uredništva.

Revijo sofinancira Ministrstvo za znanost in tehnologijo Republike Slovenije

Po mnenju Ministrstva za kulturo št. 415-226/92 z dne 4. 3. 1992 sodi revija med proizvode, za katere se plačuje 5 % davek od prometa proizvodov.

Uvodnik – Leading article

Vzemimo za primer računalniški zapis 07650 WL3 PON 1917, kar pomeni, da je Ponebšek leta 1917 objavil zapis o uralski sovi iz današnjega kvadrata UTM mreže, ki pokriva tudi del Slovenije. Podatek je uporaben za seznam popisov uralske sove pri nas in za prikaz razširjenosti te sove v prostorski in časovni perspektivi. In nič več. Za atlas gnezdil bi morali ugotoviti tudi stopnjo zanesljivosti gnezdenja, za zimski atlas mesec pojavljanja, za popis ptic tega področja bi morali natančneje locirati kraj opazovanja, za monografijo o tej vrsti sove pa zbrati tudi druge zanimive in pomembne okoliščine s kraja opazovanja. Vse to ali vsaj večino tega najdemo v sekundarnem viru, na katerega nas opozarja terciarni vir, računalniški zapis: Ponebšek, J. (1917): Naše ujede I. del Sove, str. 91, kjer beremo: »Proti koncu preteklega stoletja se je pokazala kozača vedno pogosteje v loviških Nik. barona Gagerna v Mokricah, kjer je bila preje redka. Skoraj na vsakem lovu in vsakem pohodu po gozdu so katero ustrelili. Graščak sam jih je veliko ustrelil s svojega okna. V izbljuvkah so našli večinoma zajčjo dlako in fino perje. Potem, ko se je pokazala kozača v večjem številu, so izginile pegaste in vse druge sovje vrste razen močvirne uharice.«

Poleg kraja opazovanja smo torej odkrili nekaj zelo pomembnih podatkov, čeprav ne vseh, ki nas zanimajo in jih potrebujemo. Četudi smo vedeli, da je uralska sova, tukaj imenovana kozača, invazorna ptica, ki se pojavlja včasih tudi pri nas v večjem številu, si vendar nismo mogli predstavljati, da bi bila lahko tako pogosta, da bi jo bilo mogoče pobijati kar skozi okno. Nič pa nismo izvedeli o času, ko se je to dogajalo. Je bilo to jeseni, pozimi ali na pomlad? Da bi to izvedeli, bi morali poiskati originalni zapis barona Gagerna v A. Hugo's Jagdezeitung 1901, str. 136-737.

Izvedeli pa smo še nekaj, česar sploh nismo pričakovali, namreč informacijo o dveh drugih sovah, pegasti sovi in močvirski uharici. Zlasti za močvirsko uharico je v starejši literaturi zelo malo podatkov (v novejši pa tako rekoč nič). Ta zapis pa nas, sicer bolj mimogrede, vendarle obvešča, da je ta pri nas kar pomnimo, redka sova, svojčas prebivala v okolici Mokric. Po zaslugi baronove zgovornosti nekaj izvemo kar o treh vrstah sov, kar je v primerjavi s strogo informacijsko logiko kaotična informacija, ki vnaša v sistem nejasnost in nered. Česa vsega ne izvemo v tistem čudovito zmedenem stavku: »Potem ko se je pokazala kozača v večjem številu, so izginile pegasta in vse druge vrste razen močvirne uharice!« Izvemo, da se je kozača tedaj pokazala na novo, da je prej ni bilo v takšnem številu, da so na tem področju prej živele tudi druge sove, med njimi pegasta sova in močvirska uharica, da je med njimi prišlo do tekmovanja glede prehrane (mimogrede izvemo tudi, da je bilo veliko zajcev) in do pravega boja za obstanek, saj je vpad uralskih sov tako zelo prizadejal druge sove, da so vse, razen močvirske uharice izginile z opisanega področja. Torej nam je ta zapis poleg favnističnih sporočil zapustil tudi pomembno ekološko sporočilo o preživetvenih odnošajih med sovami in o vplivu invazorjev na vpadno področje. Prav neverjetno, kako je lahko neki star zapis potešil sodobno radoznalost!

Če bi baron Gagern zapisal v grajski računalnik 07650 WL3, bi si sicer prihranil veliko časa in prostora, ohranil bi nekaj dreves in nekaj gosjih peres, toda vse razkošje zapisa in vsa globoka razsežnost dogodka bi se za vedno izgubila. Zato je še toliko bolj pomembno, da ne zapademo skušnjavi, da zaradi tako zelene kvantitete informacij ne bi izgubili njihovih kvalitet. Z drugimi besedami, paziti moramo, da se nam nobeno pero ne izgubi. Drugače nam potihoma grozita izguba identitete in, kar je še bolj grozno, preimenovanje v »Društvo oskubljenih kur«.

Prehrana pegaste sove *Tyto alba* na Dravskem polju

Diet of the Barn Owl *Tyto alba* at Dravsko polje

Andrej ŠORGO

Proučevanje prehrane sov je pomembno z dveh vidikov: z analizo njihovih izbljuvkov lahko ugotavljamo kvalitativno in kvantitativno sestavo njihove prehrane, obenem pa s tem pridobimo podatke o razširjenosti malih sesalcev na določenem območju (Kryštufek 1980).

Z analizo sovjih izbljuvkov smo na mladinskih raziskovalnih taborih »Drava 91« in »Drava 92« predvsem želeli proučiti razširjenost malih sesalcev na Dravskem polju (Šorgo 1991a, 1992). Posledica uporabljene metode pa je bila, da smo zbrali tudi nekaj novih podatkov o razširjenosti pegaste *Tyto alba* in lesne sove *Stryx aluco* (Šorgo 1991b). Ob našem osnovnem cilju smo napravili še analizo prehrane pegastih sov, saj smo imeli na voljo večje število njihovih izbljuvkov.

Zahvaljujem se dijakom in dijakinjam, udeležencem raziskovalnih taborov »Drava 91« in »Drava 92« za ves trud in dobro voljo pri delu, Franciju Janžekoviču za neobjavljene podatke ter Zeleminim Ptujem.

LOKALITETE IN METODA

Izbljuvke smo nabrali avgusta 1991 in julija 1992 na petih različnih lokalitetah Dravskega polja. Leta 1991 smo jih našli na podstrešjih gradov v Račah (UTM WM 54), Ptujem (UTM WM 64), Dornavi (UTM WM 74) in Ormožu (UTM WM 94). Leta 1992 pa smo jih nabrali na gradu v Račah in na podstrešju žup-

nišča v Vidmu pri Ptujem (UTM WM 73). Skupaj smo našli 655 celih izbljuvkov in precej raztresenega materiala. Največ izbljuvkov smo nabrali v Račah, in sicer: 223 izbljuvkov leta 1991 in 239 izbljuvkov leta 1992. Sledita Ptuj z 78 izbljuvki in Dornava z 62 izbljuvki. Najmanj gradiva smo nabrali v Ormožu (30 izbljuvkov) in v Vidmu (23 izbljuvkov). Žal smo ob ponovnem obisku gradu Dornava ugotovili, da so zaradi golobov zaprli line na podstrešju in tako preprečili bivanje pegastim sovam.

Pegaste sove smo opazovali pri dnevnem počitku med obema obiskoma gradu v Račah in na Ptujem. V vseh treh primerih smo opazovali po dve ptici (skupaj 6), ki sta pripadali temni podvrsti *T. a. gutatta*.

Metoda, po kateri smo analizirali prehrano sov, je v literaturi dobro opisana in ovrednotena (Mikkola 1983, Lipej 1988 in drugi). V analizo prehrane pegastih sov smo vključili ostanke plena, ki smo jih našli v celih izbljuvkih, medtem ko smo živali iz raztresenega gradiva uporabili le za ugotavljanje razširjenosti malih sesalcev (Šorgo 1991a, 1992).

Male sesalce smo, z izjemo krta, kjer smo uporabili tudi nadlaktnico, opredeljevali le po ostankih lobanj s pomočjo določevalnega ključa (Kryštufek 1985). Belonoge miši iz rodu *Apodemus* smo do vrste opredeljevali le leta 1991, leta 1992 pa samo rod. Leta 1991 je tako v izbljuvkih kot v gradivu, zbranem s pastmi, prevladovala navadna belonoga miš *Apodemus sylvaticus*. Ptičev in žu-

želk nismo opredeljevali do nižjih taksonomskih kategorij.

Število plena v posameznem izbljuvku smo ugotavljali po metodi minimalnega števila (Lipej 1988). Povprečno težo za posamezne živali, ki smo jo potrebovali za izračun biomase, smo povzeli po različnih literarnih virih (tabela 2), za nekatere rodove pa smo težo izračunali iz znanega razmerja med težami vrst, ki bi jim lahko živali pripadale. Malo više smo ocenili težo ptic, saj smo v izbljuvkih našli tudi ostanke mladih golobov.

Izbljuvke, nabrane leta 1991, smo stehali z elektronsko analitsko tehtnico z natančnostjo 0,1 grama in jim s kljunastim merilom izmerili višino in širino ter prešteli število plena v njih. Teh meritev nismo opravili na vzorcih iz leta 1992.

REZULTATI

Na petih različnih lokalitetah Dravskega polja smo v letih 1991 in 1992 zbrali 655 celih izbljuvkov, iz katerih smo izločili 2001 ostanek plena (tabela 1). Kar 1931 (96,5 %) živali je pripadalo 18 vrstam malih sesalcev *Mammalia*, ptičev *Aves* je bilo 57 (2,8 %) in žuželk *Insecta* 13 (0,6 %). Med malimi sesalci so prevladovali rovke *Soricidae*, ki jim je pripadalo 874 (43,7 %) živali, 662 (33,1 %) je bilo voluharic *Arvicolidae* in 391 (19,5 %) miši *Muridae*. Najmanj (4 ali 0,2 %) je bilo krtov *Talpidae* (tabela 2, slika 1). Najpogosteje so pegaste sove plenile poljsko rovko *Crocidura leucodon* (tabela 2).

Podoben rezultat se pokaže pri primerjavi biomase posameznih kategorij plena, kjer prav tako prevladujejo mali sesalci (97,8 %), ptiči so zastopani z 2,2 %, teža insektov pa je zanemarljiva. Razlike nastanejo pri primerjavi pomena različnih družin malih sesalcev.

Po biomasi so najpomembnejša sestavina plena voluharice (51,8 %), sledijo rovke (24,1 %) in miši (20,1 %) (tabela 2, slika 1).

Najpogosteje najdemo v posameznem izbljuvku 3 ali 4 živali (slika 2), težke do 30 g (slika 3). Največje število plena v enem izbljuvku je bilo 8, v 10 primerih pa v izbljuvkih nismo našli ostankov lobanj (slika 2). To razlagamo s tem, da se v nekaterih primerih vse lobanje dnevnega obroka porazdelijo v en izbljuvek, medtem ko je v drugem razmeroma večji delež drugih kosti.

Izmerili smo 393 izbljuvkov in prišli do naslednjih rezultatov: povprečen izbljuvek pegaste sove na Dravskem polju meri 37,6 × 24,9 mm, tehta 3,9 g in vsebuje ostanke 3,1 uplenjene živali s povprečno težo 18,8 g, kar pomeni povprečno biomaso 58,2 g na izbljuvek (tabela 3, slika 4, slika 5, slika 6, slika 7).

DISKUSIJA

Ugotovljena sestava prehrane pegaste sove na Dravskem polju je v skladu z dosedanjim vedenjem o njeni prehrani drugod v Evropi (Mikkola 1983). Na Dravskem polju pleni skoraj izključno male sesalce, ki so v pregledanih vzorcih pripadali 18 različnim vrstam. Z izjemo polhov in netopirjev, ki jih v izbljuvkih nismo našli, je to verjetno popoln seznam malih sesalcev tega območja. S ptiči in žuželkami pa se sove prehranjujejo le izjemoma, verjetno le priložnostno po izjemno slabem nočnem ulovu malih sesalcev.

Kljub majhni telesni teži so pogost plen rovke. To je v skladu z ugotovitvijo, da so pegaste sove v srednji in južni Evropi najpomembnejši plenilci rovk (Körpimäki E., Norrdahl, K., 1989).

Primerjava prehrane pegaste sove z različnih lokalitet v Sloveniji (tabela 4) kaže, da so razlike najmanjše v pov-

prečni teži plena na izbljuvek. To je v svoji primerjavi med evropskimi lokalitetami potrdil tudi Tome (1992). Največje razlike pa so v vrstni sestavi plena, ki je odvisna od lokalne favne. Zaradi podobnih dnevnih potreb po hrani in različne teže plena morajo sove ujeti različno število živali, da zadostijo svoje dnevne potrebe. Razlike niso pričujoče samo v širšem geografskem prostoru, temveč so odsev lokalnih razmer. S slik 4, 5, 6 lahko ugotovimo, da se povprečne vrednosti višine, širine in teže izbljuvkov s štirih lokalitet Dravskega polja praktično ne razlikujejo, medtem ko so razlike v številu plena na izblju-

vek v razponu od 2,9 do 4,8 (slika 7).

Do zanimivih zaključkov lahko pridemo s pregledom izbljuvkov, ki so vsebovali samo en ostanek plena. Na voljo smo imeli 62 takšnih izbljuvkov. Kar v 17 izbljuvkih (27,4 %) je bil to ptič, v 16 izbljuvkih (25,4 %) pa mali sesalec s težo nad 50 g. Le 5 živali (8,1 %) je pripadalo rovkam (tabela 5). Iz rezultatov lahko sklepamo, da sova, potem ko upleni večjo žival, preneha z lovom. Prav tako se preneha prehranjevati potem, ko upleni ptiča. Razlog leži verjetno v tem, da imajo ptiči kljub manjši telesni teži večji volumen (votle kosti, perje) kakor enako težki sesalci.

Vrste plena/lokaliteta Type of prey/locality	Rače '91	Rače '92	Ptuj	Dornava	Videm	Ormož	Skupaj Total
<i>Sorex araneus</i>	87	72	37	37	7	24	264
<i>Sorex minutus</i>	8	5	1	1	1	2	18
<i>Sorex sp.</i>	5	40	1	6	1	2	55
<i>Neomys fodiens</i>	1	7		2	1	1	12
<i>Neomys anomalus</i>		12		2	5		19
<i>Neomys sp.</i>	1	10					11
<i>Crocidura suaveolens</i>	14	30	17	3	8	10	82
<i>Crocidura leucodon</i>	181	60	75	12	20	47	395
<i>Crocidura sp.</i>	1	10	4	1		2	18
<i>Talpa europaea</i>	4						4
<i>Clethrionomys glareolus</i>	3				1		4
<i>Arvicola terrestris</i>	27	14	1	5		1	48
<i>Microtus agrestis</i>	3	3		3	5	1	15
<i>Microtus arvalis</i>	143	71	62	67	12	16	371
<i>Microtus sp.</i>	3	80	3	3	14	2	105
<i>Pitymys subterraneus</i>	35	44	13	4	12	11	119
<i>Apodemus flavicollis</i>			1				1
<i>Apodemus sylvaticus</i>	12		8	9		3	32
<i>Apodemus sp.</i>	44	137	15	15	14	17	242
<i>Micromys minutus</i>	7	24	2		2	5	40
<i>Rattus rattus</i>	2	3					5
<i>Rattus norvegicus</i>	2						2
<i>Rattus sp.</i>	1	8	2				11
<i>Mus musculus</i>	11	39	3	2	3		58
<i>Aves</i>	38	12	5	2			57
<i>Insecta</i>	6		6	1			13
Skupaj / Total	639	681	256	175	106	144	2001

Tabela 1: Prehrana pegaste sove na različnih lokalitetah Dravskega polja. Vrstna sestava plena.

Table 1: Diet of Barn Owl *Tyto alba* at different localities of Dravsko polje. Structure of its prey.

Vrste plena Type of prey	N	PN	B	PB	T	Vir Source
<i>Sorex araneus</i>	264	13,2	2904	7,7	11	b
<i>Sorex minutus</i>	18	0,9	81	0,2	4,5	b
<i>Sorex sp.</i>	55	2,7	594	1,6	10,8	izr
<i>Neomys fodiens</i>	12	0,6	180	0,5	15	Kry
<i>Neomys anomalus</i>	19	0,9	247	0,7	13	a
<i>Neomys sp.</i>	11	0,5	148,5	0,4	13,5	b
<i>Crocidura suaveolens</i>	82	4,1	410	1,1	5	b
<i>Crocidura leucodon</i>	395	19,7	4345	11,6	11	b
<i>Crocidura sp.</i>	18	0,9	144	0,4	8	b
Soricidae skupaj / total	874	43,7	9053,5	24,1		
<i>Talpa europaea</i>	4	0,2	380	1	95	b
Talpidae skupaj / total	4	0,2	380	1		
<i>Clethrionomys glareolus</i>	4	0,2	80	0,2	20	b
<i>Arvicola terrestris</i>	48	2,4	4704	12,5	98	b
<i>Microtus agrestis</i>	15	0,7	525	1,4	35	b
<i>Microtus arvalis</i>	371	18,5	9275	24,6	25	b
<i>Microtus sp.</i>	105	5,2	2625	7	25	izr
<i>Pitymys subterraneus</i>	119	5,9	2261	6	19	b
Arvicolidae skupaj / total	662	33,1	19470	51,8		
<i>Apodemus flavicollis</i>	1	+	20	+	20	a
<i>Apodemus sylvaticus</i>	32	1,6	608	1,6	19	a
<i>Apodemus sp.</i>	242	12,1	4598	12,2	19	izr
<i>Micromys minutus</i>	40	2	280	0,7	7	b
<i>Rattus rattus</i>	5	0,2	315	0,8	63	c
<i>Rattus norvegicus</i>	2	0,1	144	0,4	72	c
<i>Rattus sp.</i>	11	0,5	726	1,9	66	izr
<i>Mus musculus</i>	58	2,9	1160	3,1	20	b
Muridae skupaj / total	391	19,5	7851	20,1		
Mammalia skupaj / total	1931	96,5	36754,5	97,8		
<i>Aves</i>	57	2,8	810	2,2	30	ocena / estimate
<i>Insecta</i>	13	0,6	1	+	0,1	ocena / estimate
Skupaj / Total	2001	99,9	37565,5	99,9		

Tabela 2: Prehrana pegaste sove na Dravskem polju.

Table 2: Barn Owl's diet at Dravsko polje.

N = število plena / number of preys

PN = število plena (%) / number of preys (%)

B = biomasa plena / prey biomass

PB = biomasa plena (%) / prey biomass (%)

T = povprečna telesna teža uplenjene živali / average weight of captured animal

Viri: / Sources:

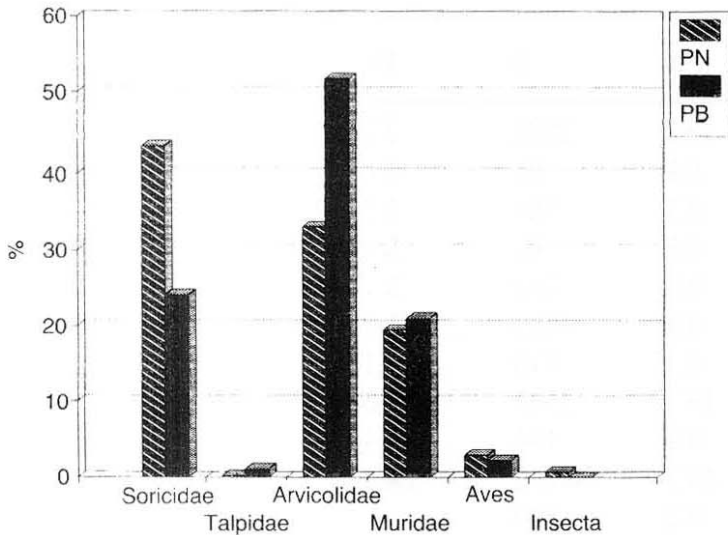
a = Tome (1991)

b = Mikuska J. et al. (1980)

c = Lipej (1988)

Kry = Kryštufek (1991)

izr = izračunano iz razmerja med vrstami / calculated from relation among species

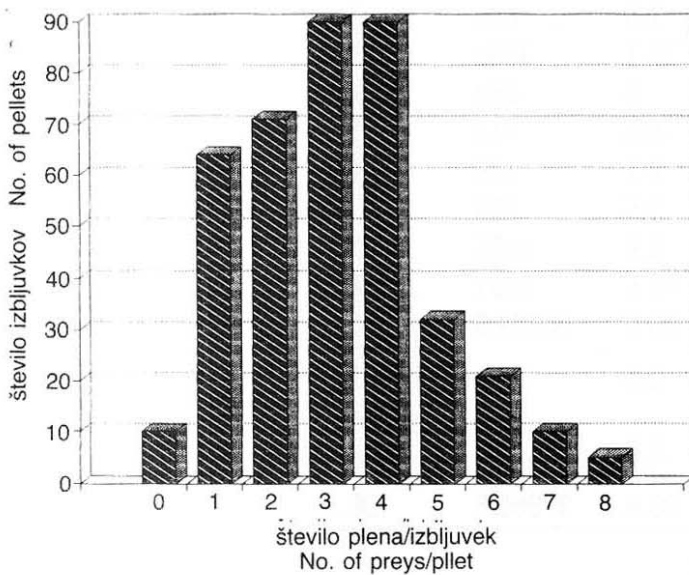

Slika 1: Prehrana pegaste sove na Dravskem polju.

Fig. 1: Diet of Barn Owl at Dravsko polje.

PN = število uplenjenih osebkov (%) / number of preys (%)

PB = biomasa plena (%) / biomass of prey (%)

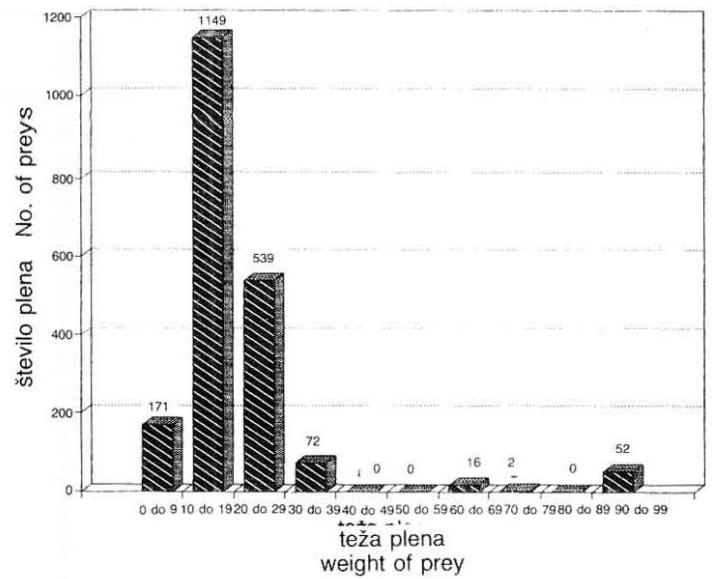

Slika 2: Število uplenjenih osebkov na izbljuvek pegaste sove.

Fig. 2: Number of preys per pellet.

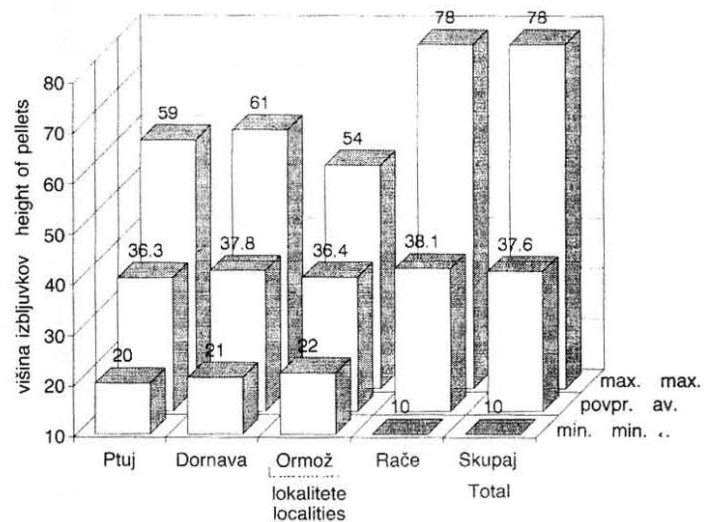
Slika 5: Širina izbljuvkov na posameznih lokalitetah.

Fig. 5: Width of pellets in separate localities.

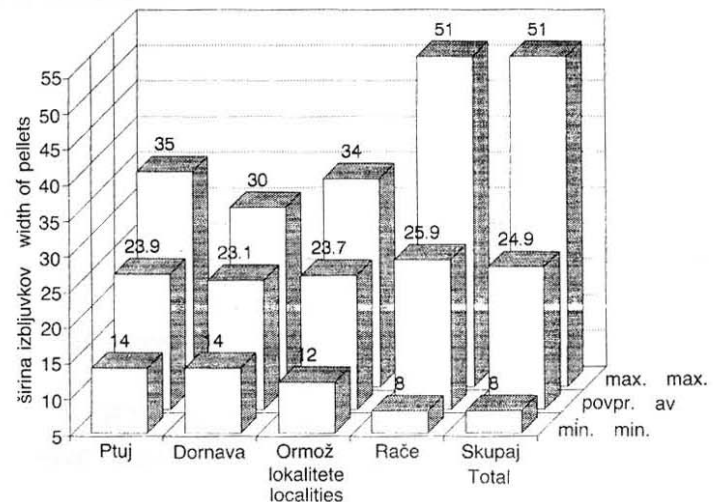
Slika 3: Razporeditev uplenjenih osebkov po teži v gramih.

Fig. 3: Arrangement of preys per weight in grams.

Slika 4: Višina izbljuvkov na posameznih lokalitetah.

Fig. 4: Height of pellets in separate localities.

Zaradi manjšega dela neprebavljivih snovi so sesalci za sovo energetsko mnogo ugodnejši plen. Dodaten dokaz o ptičih kot »prehrani v sili« vidimo v tem, da so sove v Dornavi, Račah in Ptuju bivale v kolonijah domačih golobov, kjer so jim bili njihovi mladiči na voljo za prehrano ves čas. Kljub temu pa so jih, po izbljuvkih sodeč, konzumirale le občasno.

Po tem, ko smo v dveh izbljuvkih našli koruzna zrna (verjetno iz prebavil golobov), nas je začel razjedati dvom o izvoru insektov v izbljuvkih. Vse najdene živali so namreč pripadale drobnim vrstam hroščev: tako sta 2 žuželki pripadali družini *Coccinellidae* (polonice), 4 so bile iz družine *Elateridae* (pokalice), drugo so bili manjši krešiči (*Carabidae*). Dopuščamo možnost, da so prišli v izbljuvke v prebavilih drugih živali (ptiči, žužkojedi), ki so jih sove uplenile.

Višina izbljuvkov (sl. 4)
Height of pellets (Fig. 4)

	N	min	max	povpr./av.	std
Ptuj	75	20	59	36,3	7,7
Dornava	60	21	61	37,8	7,6
Ormož	29	22	54	36,4	6,8
Rače	219	10	78	38,1	10,1
Skupaj	383	10	78	37,6	9,1

Širina izbljuvkov (sl. 5)
Width of pellets (Fig. 5)

	N	min	max	povr./av.	std
Ptuj	75	14	35	23,9	4
Dornava	60	14	30	23,1	3,3
Ormož	29	14	34	23,7	4,7
Rače	219	12	51	25,9	5,8
Skupaj	383	8	51	24,9	5,2

Teža izbljuvkov (sl. 6)
Weight of pellets (Fig. 6)

	N	min	max	povpr./av.	std
Ptuj	75	1,1	7,3	3,6	1,3
Dornava	62	1,3	8,6	4,1	1,4
Ormož	29	1,5	6,8	4	1,1
Rače	218	0,8	12,1	3,9	1,7
Skupaj	384	0,8	12,1	3,9	1,5

Tabela 3: Višina, širina in teža ter število plena v izbljuvkih pegaste sove.

Table 3: Height, width, weight and number of preys in Barn Owl's pellets.

Število plena v izbljuvkih (sl. 7)
Number of preys in pellets (Fig. 7)

	N	min	max	povpr./av.	std
Ptuj	78	1	7	3,3	1,5
Dornava	62	1	6	2,9	1,3
Ormož	30	1	8	4,8	1,8
Rače	223	0	8	3,9	1,7
Skupaj	393	0	8	3,1	1,7

	Slovenska Istra	Ljubljansko barje	Mursko polje	Dravsko polje
Št. plena	855	455	282	2001
Plen/izblj.	3,2	4,2	4,3	3,1
Teža plen	17,7	14,2	14,9	18,8
Mpl/izblj.	57,5	59,5	63,5	58,2
Voluharice	15,1 %	17,6 %	21,3 %	33,1 %
Miši	43,8 %	14,7 %	11,0 %	19,5 %
Rovke	39,6 %	66,6 %	59,6 %	43,7 %
Ostalo	1,5 %	1,1 %	9,1 %	3,6 %

Tabela 4: Primerjava prehrane pegaste sove na različnih lokalitetah v Sloveniji.

Table 4: Comparison of Barn Owl's diet at different localities in Slovenia.

Slovenska Istra = Lipej 1988

Ljubljansko barje = Tome 1992

Mursko polje = Janžekovič 1992

Dravsko polje = to delo / this article

Plen/izblj. = število uplenjenih živali v enem izbljuvku

Prey/pellet = number of captured animals in a single pellet

Teža plen = povprečna teža uplenjene živali
Weight of prey = average weight of captured animals

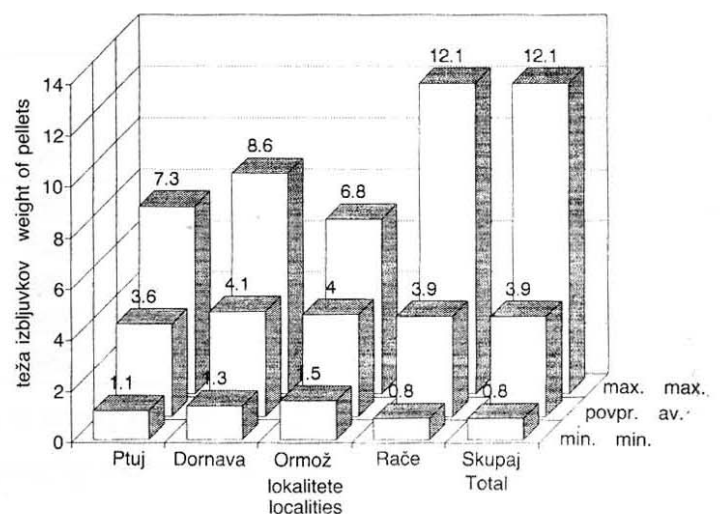
Mpl/izblj. = biomasa plena na izbljuvek / biomass of prey per pellet

Vrsta	N	%
<i>Crocidura sp.</i>	5	8,1
<i>Talpa europaea</i>	2	3,2
<i>Arvicola terrestris</i>	11	17,7
<i>Microtus sp.</i>	18	29
<i>Pitymys subterraneus</i>	2	3,2
<i>Apodemus sp.</i>	4	6,4
<i>Rattus sp.</i>	3	4,8
<i>Aves</i>	17	27,4
Skupaj	62	99,8
<i>Mammalia</i> > 50 g	16	25,8
<i>Mammalia</i> < 50 g	29	46,8
<i>Aves</i>	17	27,4

Tabela 5: Vsebina izbljuvkov pegaste sove, v katerih je bila le ena uplenjena žival.

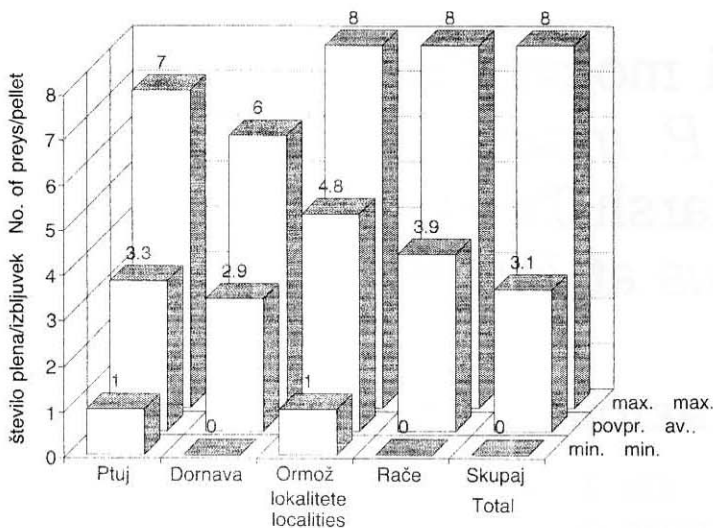
Table 5: Contents of Barn Owl's pellets with one captured animal only.

N = število izbljuvkov z določeno vrsto / number of pellets with certain species

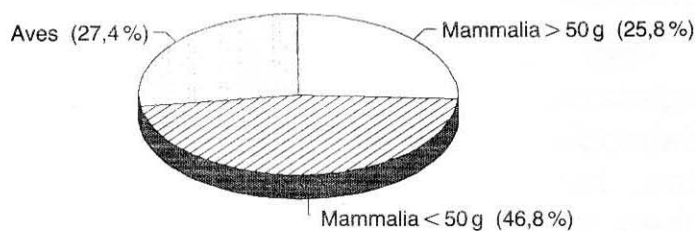
Slika 6: Teža izbljuvkov na posameznih lokalitetah.

Fig. 6: Weight of pellets in separate localities.

Slika 7: Število uplenjenih osebkov na izbljuvek na posameznih lokalitetah.

Fig. 7: Number of preys per pellet in separate localities.

Slika 8: Sestava plena v izbljuvkih, v katerih je bila prisotna le ena žival.

Fig. 8: Structure of prey in pellets with one captured animal only.

LITERATURA

JANŽEKOVIC F. (1992): Prehrana pegaste sove *Tyto alba* na Murskem polju. *Acrocephalus* 54: 137-138.

KÖRPIMAKI, E., NORRDAHL, K. (1989): Avian and mammalian predators of shrews in Europe: regional differences, between-year and seasonal variation, and mortality due to predation. *Ann. Zool. Fennici* 26: 389-400.

KRYŠTUFEK, B. (1980): Nekaj o prehrani sov na Ljubljanskem barju. *Acrocephalus* 6: 91-92.

KRYŠTUFEK, B. (1985): Mali sesalci. Naša rodna zemlja 4. Prirodoslovno društvo Slovenije. Ljubljana.

KRYŠTUFEK, B. (1991): Sesalci Slovenije. Prirodoslovni muzej Slovenije. Ljubljana.

LIPEJ, L. (1988): Prehranjevalna ekologija štirih vrst sov v slovenski Istri. Diplomsko delo. Ljubljana.

MIKKOLA, H. (1983): Owls of Europe. T & AD Poyser Ltd., Staffordshire. 397 pp.

MIRIČ, Đ. (1970): Ključi za določevanje živali. Sesalci - *Mammalia*. Inštitut za biologijo univerze v Ljubljani.

MIKUSKA, J., VUKOVIČ, S. (1980): Kvalitativna i kvantitativna analiza ishrane kukuvije drijemavice, *Tyto alba scop. 1769*, na področju Baranje s posebnim osvrtnom na rasprostranjenost sitnih sisavaca. *Larus* 31-32: 269-288.

ŠORGO, A. (1991a): Mali sesalci Dravskega polja. *Mavrični bojevnik* 4: 8-9.

ŠORGO, A. (1991b): Pegasta sova *Tyto alba* in lesna sova *Strix aluco* v gradovih severovzhodne Slovenije. *Acrocephalus* 49: 139-140.

ŠORGO, A. (1992): Mali sesalci Dravskega polja II. 4. ekološki raziskovalni tabor »Drava '92«. Ptuj.

TOME, D. (1991): Diet of the Long-eared Owl *Asio otus* in Yugoslavia. *Ornis Fennica* 68: 114-118.

TOME, D. (1992): Prehrana pegaste sove *Tyto alba* na Ljubljanskem barju. *Acrocephalus* 13: 33-38.

POVZETEK

Analiza izbljuvkov pegastih sov *Tyto alba*, nabranih v letih 1991 in 1992 na Dravskem polju, je pokazala, da so plen te sove predvsem mali sesalci. Med 2001 identificirano živaljo je bilo malih sesalcev 96,5 %, ptičev 2,8 % in žuželk 0,6 %. Mali sesalci so pripadali 18 različnim vrstam, med katerimi je bila najpogosteje zastopana poljska rovka *Crocidura leucodon*. Razlike v višini, širini in teži izbljuvkov na različnih lokalitetah so zanemarljive, medtem ko so razlike v številu plena v posameznem izbljuvku večje in so odsev sestave lokalne favne.

SUMMARY

The analysis of the Barn Owl's pellets gathered in 1991 and 1992 at Dravsko polje has shown that this bird's favourite prey are little mammals. Among 2001 identified animals there were 96,5 % little mammals, 2,8 % birds, and 0,6 % insects. The little mammals belonged to 18 different species, most often represented by shrews *Crocidura leucodon*. Differences regarding height, width and weight of the pellets found in various localities are negligible, while differences in the amount of prey in each pellet are greater and reflect the structure of local fauna.

Andrej Šorgo, Ptujška 91, 62327 Rače.

Višinska meja naseljenosti močvirske sinice *Parus palustris* in gorske sinice *P. montanus* na Pohorju

Altitude settling lines by Marsh Tit *Parus palustris* and Willow Tit *P. montanus* at Mt. Pohorje

Milan VOGRIN

UVOD

Znano je, da nadmorska višina tako ali drugače vpliva na razširjenost živalskih in rastlinskih vrst. Pri obravnavanih dveh vrstah sinic, močvirski in gorski, je sicer bila znana delitev na nižinski in gorati predel, ne pa tudi njuna natančnejša meja naseljenosti.

Od 1. 7. do 8. 7. 1990 je v Šmartnem na Pohorju deloval mladinski raziskovalni tabor pod pokroviteljstvom ZOTKS. V okviru tabora je delovala tudi ornitološka skupina, ki se je ukvarjala tudi z vplivom nadmorske višine na naseljenost močvirske in gorske sinice.

Zaradi pomislekov, da podatki zbrani v pognezditvenem obdobju, niso relevantni v gnezditvenem obdobju, sem rezultate preverjal v letu 1992, in to na mestih, kjer je prihajalo do prekrivanja obeh vrst. Rezultate sem preverjal v aprilu (6. in 19.), maju (3. in 15.) in juniju (6.).

OPIS PODROČJA

Skupina je delovala v kvadrantu WM 34 in 44. Obdelali smo naslednje relacije: Bojtina–Areh, Močnik–Urh–Zg. Prebukovje, Šmartno–Smrečno–Ošelj in Trije kralji–Osankarica–Črno jezero. Nadmorska višina se tukaj giblje od 650 do 1247 m. Področje glede na fitografsko razdelitev sodi v alpsko območje, glede na fitoklimatsko razdelitev pa v preddinarski fitoklimatski teritorij (Smole, 1988).

METODA IN DOLOČEVANJE

Da bi lahko v tako kratkem času prišli do čim bolj verodostojnih podatkov, smo vrsti popisovali v različnih nadmorskih višinah, različnih habitatih, in to po linijski metodi z beleženjem prisotnosti vrst ter njunega števila.

Vrsti smo opredeljevali na osnovi oglašanja, po petju in pa vizualno z daljnogledi. Pelo je le še nekaj osebkov, kar je razumljivo, saj je večina obeh vrst imela že speljane mladiče (verjetno že drugega zaroda). Pri eni gorski in eni močvirski sinici smo opazovali starše pri krmljenju mladičev (4. 7., Močnik–Urh–Zg. Prebukovje). Pri vizualnem opredeljevanju smo bili pozorni na naslednje: dolžina črne kape, velikost podbradka, obseg beline na licu, čokata – brezvratna drža ter splošen vtis (jizz). Zelo važno je oglašanje, po katerem se ti dve vrsti dokaj dobro ločita. Vse dvomljive podatke sem izločil in jih pri končni obdelavi nisem upošteval.

HABITAT

Znano je bilo, da je močvirska sinica nekako nižinska vrsta, vezana bolj na listnate gozdove, loke, parke, sadovnjake in podobna okolja, medtem ko gorski sinici bolj ustrezajo iglasti ali pa vsaj mešani gozdovi.

Po Matvejevu (1988) na Balkanskem polotoku obe vrsti naseljujeta isti areal

samo v planinah, vendar bi naj živeli v različnih biotopih. V istem delu Matvejev ne omenja (možnosti) vpliva nadmorske višine. Prav tako isti avtor uvršča obe sinici med sestrške vrste (*sibling species*), (Matvejev, 1988).

REZULTATI

Z našim terenskim delom smo ugotavljali razširjenost obeh sinic na tem delu Pohorja glede na nadmorsko višino. Na stičnih točkah, torej tam, kjer naj bi potekala navidezna meja med obema vrstama, ni ostrega prehoda, kot bi to morda pričakovali. Ugotovili smo celo nasprotno. Prihaja namreč do prekrivanja, kar pomeni, da na tem mestu lahko srečamo obe vrsti. Enako ugotavlja tudi Matvejev (1988). Tako močvirsko sinico najdemo do višine kakih 850 m, medtem ko gorsko sinico dobimo od približno 750 m naprej.

V letu 1990 (štirje terenski dnevi) smo v predelu med 750 in 850 m nadmorske višine, kjer smo srečevali obe vrsti, imeli osem srečanj z močvirsko sinico ter šest srečanj z gorsko sinico. V letu 1992 (pet terenskih dni) pa sem na omenjenem terenu šestnajstkrat evidencialno močvirsko sinico in devetkrat gorsko sinico.

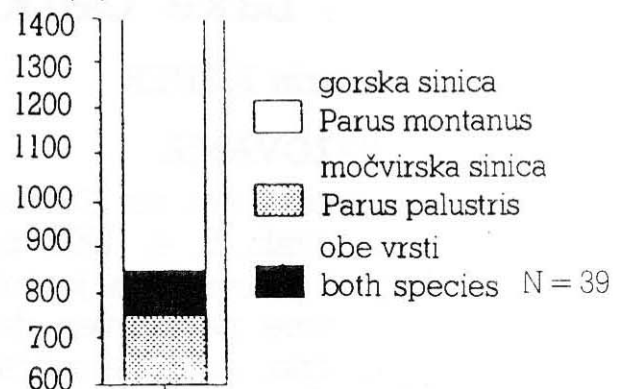
RAZPRAVA

Na takšno višinsko porazdelitev prav gotovo v veliki meri (če ne odločilno) vpliva vegetacija. Zanimarjiva pa ni tudi nadmorska višina, ki v nekaterih primerih diktira rast vegetacije. Čisti iglasti gozdovi so tudi nižje (celo v nižini) od spodnje meje razširjenosti gorske sinice in skoraj čisti listnati gozdovi višje od zgornje meje razširjenosti močvirske sinice, pa kljub temu v teh

gozdovih ne živi nobena od dveh sinic. To vsekakor kaže na vpliv nadmorske višine pri naseljenosti obeh vrst.

Seveda takšne razširjenosti ne gre posploševati, saj na to prav gotovo vplivajo še drugi dejavniki, pa čeprav v manjši meri. Semkaj bi lahko šteli nekatere faktorje žive (hrana, medsebojni odnosi, konkurenca) in nežive narave (temperatura, vlažnost, svetloba, klima), ki na razširjenost vplivajo posredno ali neposredno. Vsekakor bi bilo zanimivo vedeti, ali med vrstama prihaja do konkurence, v katerem ekološkem segmentu in v kakšni meri.

altitude
nadmorska
višina (m)

Analiza naselitve močvirske *P. palustris* in gorske sinice *P. montanus* glede na nadmorsko višino
Analysis of altitude settling lines by Marsh Tit *Parus palustris* and Willow Tit *Parus montanus*

LITERATURA

MATVEJEV, S. (1988): »Sestrinske vrste« (*sibling species*) ptica u fauni Balkanskog poluostrova. Biosistematika 14/2. str. 1-7, Beograd.

SMOLE, I. (1988): Katalog gozdnih združb Slovenije. Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo Ljubljana.

VOGRIN M. (1991): Ornitološke raziskave na MRT Šmartno 90. str. 38-46, ZOTKS GZM, Ljubljana.

SUMMARY

In summer 1990 and spring 1992 the line of settling by Marsh Tit *Parus palustris* and Willow Tit *Parus montanus* was being studied by the author and his associates. Their research confirmed that while the first species inhabits lower situated forests, the second one prefers higher situated woods. Indeed, no Willow Tit was found below the altitude of about 750 m at Pohorje, and no Marsh Tit above the altitude of 850 m, while in the zone stretching between the altitudes of 750 m and 850 m, both species (N = 39) were recorded.

POVZETEK

Avtor je s sodelavci proučeval višinsko naseljenost močvirske in gorske sinice na Pohorju. Ugotovil je, da močvirska sinica naseljuje tamkajšne gozdove do višine približno 750 m nad morjem in gorska sinica od višine približno 850 m nad morjem navzgor. V vmesnem pasu je bilo opaziti predstavnice obeh vrst (N = 39).

Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas

Opazovanje španskega kupčarja *Oenanthe hispanica* ob Cerkniskem jezeru

Observation of Black-eared Wheatear *Oenanthe hispanica* at Lake Cerknica

Primož KMECL, Karin RIŽNER

OKOLIŠČINE OPAZOVANJA

Španskega kupčarja sva na Cerkniskem jezeru opazovala 5. 4. 1992 pri cerkvi v Gorenjem jezeru. Ura je bila šest popoldne, vreme pa že ves dan spremenljivo, oblačno, pihal je močan jugovzhodnik z orkanski sunki. Občasno je deževalo, temperatura je bila okoli 10° C.

Kupčarja sva najprej splašila že na cesti, nato pa se je spreletaval po drevesih v sadovnjaku pri cerkvi. Ko sva se mu zaradi fotografiranja preveč približala, je odletel med sosednje kmetije.

OPREDELJEVANJE VRSTE IN PODVRSTE

Pogled na neznano ptico, ki sva jo splašila, naju je na začetku precej zbežgal. Ko pa sva se nekaj metrov naprej ustavila in premislila o vsem, kar sva videla, sva se brez obotavljanja odločila za španskega kupčarja *Oenanthe hispanica*. Opazovana ptica je bila kontrastno

črno-bela, belina pa se ji je na hrbtu vlekla od glave do repa; bela barva je imela izrazit kremast nadah. Po vtisu sva jo uvrstila nekam med drozge. Kasnejše opazovanje je determinacijo potrdilo, saj sva videla tudi črno »črko T« v sicer belem repnem perju, črno masko, torej sva opazovala samca motno rumeno bele barve na zgornjem delu telesa. Ptica je v celoti delovala zelo elegantno v letu in po najinem mnenju je bila nekoliko večja od navadnih kupčarjev, ki sva jih vajena.

Pri španskem kupčarju ločimo dve podvrsti, nominantno *hispanica*, ki naseljuje zahodno Sredozemlje, in podvrsto *melanoleuca* iz vzhodnega Sredozemlja. Obe podvrsti se pojavljata v dveh morfoloških oblikah, in sicer s črnim grlom ali brez. Delež obeh oblik v populaciji je odvisen od geografskih razmer, navadno pa je za obe obliki približno enak. Najzanesljivejše lahko podvrsti ločimo po barvi perja, podvrsta *melano-*

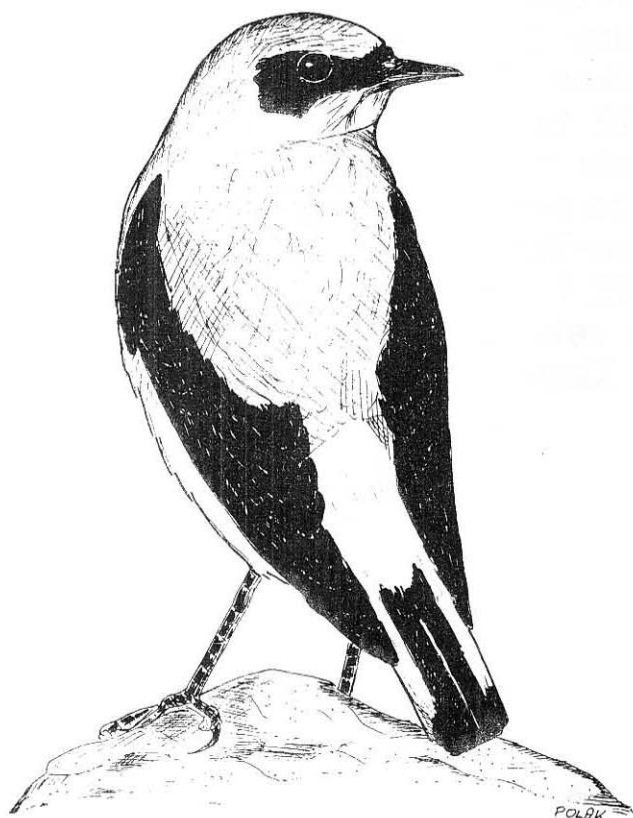
leuca je bolj bleda, motno rumena ali motno rumeno bela (Cramp 1988).

Od navadnega kupčarja ločimo španskega po barvi zgornjih delov, ki niso nikoli prevladujoče sivi, in po črnini v repu, ki ni enakomerno ravna, ampak na zunanji strani sega zelo visoko, na tretjem in četrtem repnem peresu pa je zelo malo. Tako črni T v repu večkrat ni dobro viden. Med literaturo omenjam tudi nekatere pregledne članke o opredeljevanju kupčarjev, saj je za določevanje samic potrebno več znanja (Clement, Harris 1987; Koenigstedt in dr. 1992).

Najinega kupčarja sva tako določila kot *Oenanthe hispanica melano-leuca*, opazovani kupčar ni imel črnega grla. To, da se nama je kupčar zdel večji od navadnega, pripisujeva elegantnejši zgradbi in daljšemu repu, kar je omenjeno tudi v literaturi (Cramp 1988).

STATUS V SLOVENIJI

O trenutnem statusu v Sloveniji je kaj malo znanega. Gregori in Krečič (1979)

ga omenjata kot gnezdilca primorskih predelov. Gnezditve v novejšem času ni bila potrjena, za obdobje zadnjih 50 let so dokumentirani vsega trije podatki (Komisija za redkosti): Markovci 11. 9. 1981 (Štumberger 1992), Sečoveljske soline 24. 8. 1982 in Škocjanski zatok 10. 4. 1983 (Škornik in dr. 1990). Zaradi narave vira pa zadnji opažanja nista dodatno dokumentirani. Španski kupčar spada po arealu med pričakovane stalne gnezdilce Slovenije, zato ob tej priložnosti prosim vse, ki hranijo še neobjavljene podatke, da jih objavijo in dokumentirajo ter tako pomagajo odstreti tančico s te za nas skrivnostne vrste.

LITERATURA

CRAMP, S. (ed.) (1988): The birds of the Western Palearctic, Vol. V, pp. str. 806

CLEMENT, P., A HARRIS (1987): Field identification of West Palearctic wheatears; Part 2. – British Birds 80 (5): 187

GREGORI, J., I. KREČIČ (1979): Naši ptiči, Državna založba Slovenije, Ljubljana, str. 257

KOENIGSTEDT, D. G. W., D. ROBEL, P. H. BARTHEL (1992): Die Bestimmung des Isabellsteinschmätzers *Oenanthe isabellina*. – Limicola 6 (1): 3

KOMISIJA ZA REDKOSTI (1989): Seznam dose-daj ugotovljenih ptic Slovenije s pregledom redkih vrst. Acrocephalus 10 (41–42): 75

ŠKORNIK, I., T. MAKOVEC, M. MIKLAVEC (1990): Favniški pregled ptic slovenske obale. – Varstvo narave 16: 49

ŠTUMBERGER, B. (1992): Španski kupčar *Oenanthe hispanica*. Acrocephalus 54: 157

POVZETEK

Dne 5. aprila 1992 je bil pri cerkvi v vasi Gorenje jezero ob Cerkniškem jezeru opazovan samec španskega kupčarja *Oenanthe hispanica*. Čeprav velja ta vrsta po starejših virih za gnezdilca Slovenije, o gnezditvi v novejšem času ni nikakršnih podatkov. Nič kaj boljše ni iz obdobja

preleta, saj so za obdobje zadnjih petdesetih let znani le trije podatki (1981, 1982, 1983).

SUMMARY

On April 5th, 1992 a male Black-eared Wheatear *Oenanthe hispanica* was being watched by the village church at Gorenje jezero near Lake Cerknica. In spite of the fact that according to some older sources this species is considered a

breeder of Slovenia, no data is available about its breeding in our country in recent times. Almost the same, however, counts for the passage period, for only three reports (from 1981, 1982, 1983) have been received for the period of the last 50 years.

Primož Kmecl, Karin Rižner, Riharjeva 28, 61111 Ljubljana

Prlivka *Burhinus oedicnemus* na avstrijskem Štajerskem

Stone Curlew *Burhinus oedicnemus* in Austrian Styria

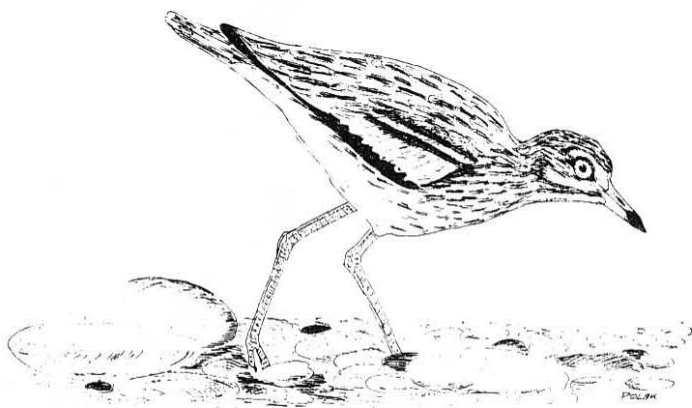
Johann BRANDNER

Prlivka *Burhinus oedicnemus* ima kot gnezdilka kamnitih in peščenih prebivališč danes na avstrijskem Štajerskem status nekdanje gnezdilke in redkega preletnika.

Washington (1883) poroča o rednih gnezditvah na peščinah (imenovali so jih 'gries') na Muri pri Wildonu (okraj Leibnitz/Lipnica), Worafka (1888) pa omenja gnezditev pri Liebenauu (Graz). Hable (1967, 1975) je zvedel za vsakoletno gnezditev v letih 1963 do 1966 na vojaškem poligonu letališča Graz-Thalerhof. Po letu 1966 pa ni bilo za Štajersko nobenega gnezditvenega poročila več. Namigi o možnosti gnezdenja na intenzivno obdelanih površinah pri Kalsdorfu, južno od Gradca, v letih 1985 in 1986 (Fleischhacker ustno) dozdej niso bili potrjeni.

V obdobju od 1841 do 1919 je na področju Mariahofa (okraj Murau) prlivka veljala za rednega preletnika (Hanf 1883, 1884, Noggler 1919, Schaffer 1904). Opazovane so bile jate do 20 osebkov, 24. 4. 1907 pa v mrzlem in

deževnem vremenu 39 osebkov. Kopicenje podatkov na tem področju je treba pripisati rednemu opazovanju. Hopflinger še leta 1958 omenja prlivko kot rednega preletnika v dolini Enna, Czikeli (1983) pa opazovanje z verjetnim opisom iz pomladi 1977. Iz drugih delov dežele je na voljo bolj malo podatkov. Samwald (1973) je 14. junija 1972 opazoval osebek v Grosswilferdorfu v vzhodni Štajerski. Stani (1977) je na nekdanjem gnezdišču na letališču Graz-Thalerhof opazoval prlivko 8. 9. 1976, 1. 5. 1986 pa sta bili dve opazovani na neki ledini blizu letališča (Brunner in Klade). Leta 1982 je Gepp poročal

o prlivki iz zahodnoštajerskega Lannacha.

Nagačene primerke iz zahodnega predela zgornje Štajerske je mogoče videti v šolskih zbirkah, v samostanskem muzeju v Admondu in v zasebnih zbirkah. Podatkovno gradivo priča o naglem upadu te ptičje vrste širom Evrope. Glavni razlog za izginjanje prlivke je izguba prodišč in peščin, ki so jo povzročile uravnave rek. Nadaljnje razloge pa je iskati v pogozdovanju, obdelovanju in pozidavi nekdanjih gnezdenj primernih prebivališč. (Prevedel I. G.)

LITERATURA

CZIKELI, H. (1983): Avifaunistische Angaben aus dem Bezirk Liezen. Mitt. Abt. Zool. Landesmuseum Joanneum, 31: 1–32

HABLE, E. (1975): Ein Jahrzehnt Forschungsstätte »Pater Blasius Hanf« am Furtnerteich. Mitt. naturwiss. Ver. Steiermark, 105: 287–300.

HABLE, E. & I. PRÄSENT (1980): Die Vögel des Bezirkes Murau mit besonderer Berücksichtigung ihres Vorkommens in den Schwarzenbergischen Besitzungen. Schwarzenbergischer Almanach 1980, Murau.

HANF, B. (1883, 1884): Die Vögel des Furnteiches und seiner Umgebung (I. und II. Theil). Mitt. naturw. Ver. Steierm. 19: 3–102 u. 20: 3–94.

HÖPFLINGER, F. (1958): Die Vögel des steirischen Ennstales und seiner Bergwelt. Mitt. naturw. Ver. Steiermark, 88: 136–169.

NIPKOW, M. (1990): Habitatwahl des Triels im Elsaß. J. Orn. 131, 1990 S. 371–380.

NOGGLER, J. (1919): Zugbeobachtungen im Frühling 1919 in Mariahof. Der Waldtrapp I (2): 5.

PRÄSENT, I. 1974: Interessantes aus einer Sammlung ornithologischer Beobachtungsdaten der Jahre 1806–1960. Mitt. Abt. Zool. Landesm. Joanneum, 3 (2): 49–65.

SAMWALD, F. (1973): Ornith. Beobachtungen, vorwiegend in der Oststeierm. in den Jahren 1971 und 1972. Mitt. Abt. Zool. Landesmus. Joanneum 2 (2): 95–121.

SCHAFFER, A. (1904): Pater Blasius Hanf als Ornithologe. Selbstverlag Benediktinerstift St.

Lambrecht.

SCHAFFER, A. & J. NOGGLER 1909: Ornithologische Beobachtungen in Mariahof 1908. Ornith. Jb. 20 (5/6): 210–214.

STANI, W. (1977): Ornithologische Beobachtungen im Bezirk Leibnitz im Jahre 1976. Mitt. Abt. Zool. Landesm. Joanneum 6 (2): 83–93.

STROBL, G. (1906): Das naturhistorische Museum der Benedictiner-Abtei Admont. Im Selbstverlag der Abtei.

POVZETEK

Prlivka *Burhinus oedicnemus* velja danes na avstrijskem Štajerskem za izginulo gnezdilko in redkega preletnika. Zadnjič je zanesljivo gnezdila med letoma 1963 in 1966 na vojaškem poligonu letališča Thalerhof. Možno gnezdenje na intenzivno obdelovanih kmetijskih površinah pri Kalsdorfu prav tako južno od Gradca v letih 1985 in 1986 doslej ni bilo potrjeno. Od podatkov iz selitvenega obdobja je najzanimivejše opazovanje 39 osebkov te vrste 24. 4. 1907 pri kraju Mariahof v okraju Murau. Avtor pripisuje izginjanje prlivke uravnavam rek, zaradi njih ni več obsežnih prodišč, pogozdovanju, kultivaciji in pozidavi nekdanjih obsežnih pustot.

SUMMARY

Stone Curlew *Burhinus oedicnemus* is in Austrian Styria currently considered a vanished breeder and a regular passage migrant. For the last time it bred, with great certainty, between 1963 and 1966, at the army testing ground of the Thalerhof Airport. The possible breeding in the intensely cultivated agricultural areas near Kalsdorf south of Graz from 1985 to 1986 has not been confirmed so far. The most interesting observation, as far as the available data from the migration period are concerned, is the one from April 24th, 1907 when 39 individuals were seen near Mariahof in the region of Murau. The author ascribes the disappearance of the Stone Curlew to the amelioration of river courses (due to which many extensive gravel banks have virtually disappeared), as well as to the afforestation and the fact that many of the once extensive waste lands have been built up.

Johan Brandner, Puchstrasse 9, 8430 Leibnitz, Austria

Črna komatna tekica *Glareola nordmanni* ugotovljena na Hrvaškem

Black-winged Pratincole *Glareola nordmanni* confirmed in Croatia

Mauricio STIPČEVIĆ

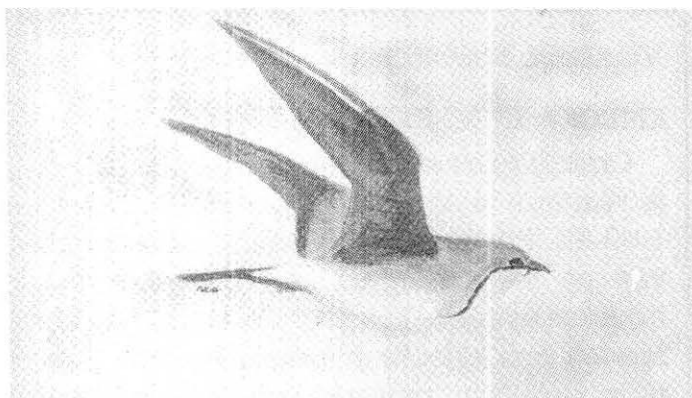
V zahodni palearktiki gnezdi črna komatna tekica v zmernem stepskem področju nekdanje Sovjetske zveze (Harrison 1982). Gnezditveni areal se razteza vzhodno od severne obale Črnega morja v Ukrajini do severozahodne obale Kaspijskega morja in reke Ural. Občasno ali poredko gnezdi v Franciji, Nemčiji, Madžarski, Bolgariji in Romuniji. Kot redke preletnik se pojavlja v mnogih deželah zahodne palearktike: na Islandiji, Irskem, v Norveški, Švedski, Finski, Češkoslovaški, Avstriji, Madžarski, Švici, Franciji, Angliji, Nemčiji, Libanonu in Libiji (Cramp et al. 1983).

Od oktobra do novembra se črne komatne tekice selijo v subtropsko in tropsko Afriko (Harrison 1982). Največ jih prečka ekvator in večina populacije prezimuje na jugu Afrike v Botsvani in Južnoafriški republiki, v gnezditveni areal pa se vračajo od marca do aprila. Majhno število opažanj na poti iz enega v drugi areal kaže na to, da selitev poteka hitro in brez prekinitev na velikih višinah (Hayman et al. 1986).

Tudi na Balkanu se pojavlja zelo redkokdaj. Matvejev in Vasić (1973) navajata podatek s Prespanskega jezera v Makedoniji v juniju 1964 (Sage 1966), vendar dvomita o pravilni determinaciji. Opažena je bila tudi v Tivtu v Črni gori 1975 (Matvejev in Vasić 1973), vendar avtorja tudi v tem primeru dvomita o pravilni determinaciji. Nesporen je edinoletni v Perleški bari jeseni 1963 ustre-

ljeni mladostni osebek (Dimitrijević 1977).

Vransko jezero v Dalmaciji je eno izmed preostalih močvirnih prebivališč na hrvaški obali. Prav tako imenovani ornitološki rezervat meji na avtokamp »Crkvine«. Dne 31. 5. 1990 zjutraj, ko sem prečkal podrto žično ograjo na robu avtokampa, so maloštevilni pobrežniki hiteli pobirat hrano na nizkem obrežju in po plitvinah med trstičjem in nizko travo. Razen nekaj rdečenogih polojnikov *Himantopus himantopus*, komatnih deževnikov *Charadrius hiaticula*, močvirskih martincev *Tringa glareola*, malih prodnikov *Calidris minuta*, srpokljunih prodnikov *Calidris ferruginea*, togotnikov *Philomachus pugnax* in enega beločelega deževnika *Charadrius alexandrinus*, sta po polsuhem peščenem obrežju tekali tudi dve komatni tekici *Glareola spec.* Ena je bila znatno temnejša od druge. Ko sem se jima približal, sta poleteli in pristali trideset metrov dlje. Leteli sta mimo mene le nekaj metrov vstran, tako da sem razločno videl, da ima ena tekica podperutje rdeče sivo (*G. pratincola*), druga pa popolnoma črno, kar je najpomembnejša značilnost črne komatne tekice *Glareola nordmanni*. Ptici nista bili plašni, verjetno zaradi utrujenosti, in se nista kaj prida vznemirjali zaradi mojega motenja, tako da sem se jima lahko približal na 7 do 8 metrov. Opazoval sem ju z daljnogledom 10 × 40 mm, dvajset minut ob odlični vidljivosti in s

soncem za hrbtom, tako da sem lahko opazil nekaj pomembnih razlik.

Zgornji del telesa (glava, hrbet, peruti) ene tekice (*G. nordmanni*) je bil temnejši (temnosiv), konec repa pa krajši od vrhov peruti. V primeru druge tekice se je pri tej dobro videla večja in širša črna proga med očmi in kljunom, ki se je zdela kakor maska. Rdeča lisa na žvalah ob kljunu je bila precej manjša. Na zatilju je bilo na temno sivem perju opaziti rjast nadah, česar ni mogoče reči za spremljevalko (*G. pratincola*).

Nekatere druge značilnosti, po katerih se vrsti razlikujeta, sem opazil pri tekici *G. pratincola*. Ko sta ponovno poleteli, je bilo na njenih perutih videti tenko belo črto na obrobju sekundarnih peres, medtem ko jih na perutih druge ptice nisem opazil. Včasih se zaradi obrabljenosti peres ta beli rob težko opazi, a le redkokdaj povsem izgine (Porter et al. 1977). Na zgornjem delu telesa je bilo opazno tudi nasprotje med temno sivimi letalnimi in svetlo sivimi krovnimi peresi, kar pa ni mogoče reči za tekico *G. nordmanni*. Tudi škarjasti rep je bil daljši in je dajal vtis, da je bolj škarjast, kot pri drugi ptici. Nobena pa se med opazovanjem ni oglašala.

Ker sta bili tekici opazovani skupaj in iz neposredne bližine, je bilo z lahkoto opaziti razliko med rdeče sivo in povsem črno podperutjo. Druge razlike, ki jih navajajo standardni priročniki

(Prater et al. 1977, Cramp et al. 1983, Bruun et al. 1986, Hayman et al. 1986), kot so razlike v velikosti, širina peruti, dolžina noge, orbitalni obroč, položaj rdeče lise na žvalah, črna črta pod kljunom, širina črne proge na koncu repa in razlika v letenju, niso bile opazene. Razlikovanje in opredeljevanje črne komatne tekice v letu na osnovi barve podperutja je zelo težavno in je treba biti pri tem na moč previden. Rdeče siva podperut rjave komatne tekice je na večji razdalji, pri slabi svetlobi in pri neugodnem položaju sonca, videti povsem črna, tako kot pri črni komatni tekici (Cramp et al. 1983, Peterson et al. 1983, Bruun et al. 1986, Hayman et al. 1986).

Sistematski položaj rjave in črne komatne tekice je bil v preteklosti nejasen. Mnogi sistematiiki so menili, da gre samo za različni barvni fazi (obliki), danes pa sta razdvojeni kot zelo podobni in sorodstveno bližnji vrsti (Cramp et al. 1983, Hayman et al. 1986, Bruun et al. 1986).

Črno komatno tekico je mogoče pogosto videti v jatah rjavih komatnih tekic, opazili pa so tudi že gnezditve para črnih v koloniji rjavih. (Hayman et al. 1986, Cramp et al. 1983). Opisano opazovanje je prvi podatek o črni komatni tekici na Hrvaškem.

LITERATURA

- BRUUN, B. DELIN, H., SVENSSON, L. (1986): Birds of Britain and Europe. Hamlyn, Middlesex.
- CRAMP, S., SIMMONS, K.E.L. (eds.) (1983): The Birds of the Western Palearctic, Vol. III. Oxford University Press, Oxford.
- DIMITRIJEVIĆ, S. (1977): Šljukarice (*Charadriiformes*) na področju Vojvodine. *Larus* 29-30: 5-32.
- HARRISON, C. (1982): An Atlas of the Birds of the Western Palearctic. Collins, London.
- HAYMAN, P., MARCHANT, J., PRATER, T. (1986): Shorebirds, An identification guide to the

waders of the world. Christopher Helm, London.

MATVEJEV, S. D., VASIĆ, V. F. (1973): Catalogus Faunae Jugoslaviae, IV/3 Aves. Acad. Scient. et Artium Slovenica, Ljubljana.

PETERSON, R. MOUNTFORT, G., HOLLON, P.A.D. (1983): A Field Guide to the Birds of Britain and Europe. Collins, London.

PRATER, A. J., MARCHANT, J. H., VUORINEN, J. (1977): Guide to the identification and ageing of Holarctic Waders. BTO, Tring.

SAGE, B. (1966): Recentes observations ornithologiques au lac Prespa, Macédonie (Yougoslavie). *Alauda* 34: 45-54, 120-132.

POVZETEK

Dne 31. 5. 1990 je bila na obrežju Vranskega jezera v Dalmaciji opazovana črna komatna tekica *Glareola nordmanni*, in to iz neposredne bližine na tleh in v letu v družbi z rjavo komatno tekico *Glareola pratincola*. Ob vzporejanju teh dveh sorodstveno podobnih vrst so bile opažene razlike v obarvanosti podperutja, gornjega dela telesa (glave, tilnika, hrbta in peruti), v kontrastu med letalnimi in krovnimi peresi, črni progi med očmi in kljunom, rdeči lisi na žvalah, beli obrobi sekundarnih peres, razmerju med dolžino repa in vrhovi peruti in velikosti škarjastega repa. To je prva ugotovitev črne komatne tekice za Hrvaško.

SUMMARY

On 31st May, 1990 a Black-winged Pratincole *Glareola nordmanni* was recorded on the shore of Lake Vransko in Dalmatia. This individual was observed closely on the ground and in flight in company with a Collared Pratincole *Glareola pratincola*. Comparing this two closely related species, some distinctions amongst them are noted, such as the colour of underwings, colour of upper-parts (head, nape, back, wing), contrasts between flight feathers and upper wing-coverts, black lores, red patches on gape, white trailing edge of the secondaries, relation between position of the wing and tail-tips, and length of the tail-fork. This is the first record for Black-winged Pratincole from Croatia.

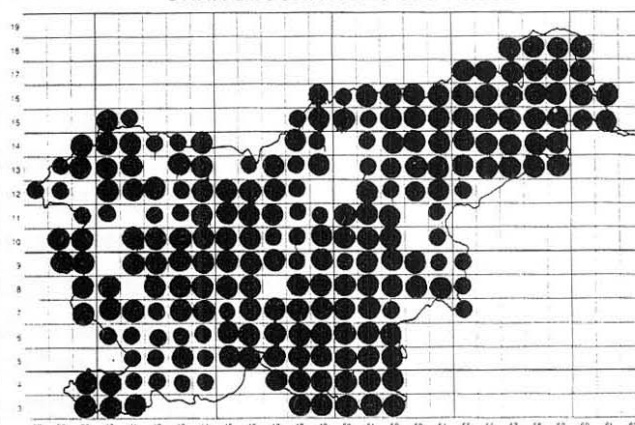
Mauricio Stipčević, Marka Marulića 29,
57000 Zadar, Hrvatska

Vprašanja ornitološkega atlasa

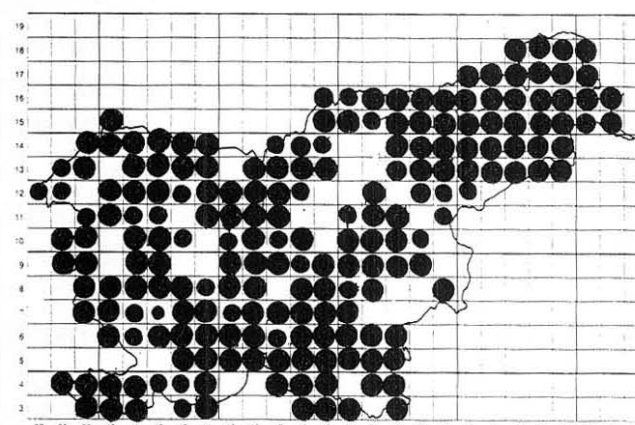
KMEČKA IN MESTNA LASTOVKA

Ornitološki atlas Slovenije za obdobje 1979-88 je skartiran in dopolnjen s podatki iz obdobja 1989-92. Pri razlagi razširjenosti posameznih vrst pa se je izkazalo, da so redke vrste hvaležnejša tema kot pogoste vrste. Mednje spadata tudi kmečka in mestna lastovka. Tako bi z največjim zadovoljstvom razlagal **bele liste** njune razširjenosti, ko bi me ne zadrževalo prepričanje, da sta bili v teh kvadrantih spregledani. Mi lahko pomagata? Manjkajo mi tudi podatki o **največjih kolonijah** ene in druge vrste, kar si je v preteklosti marsikdo pribeležil. Zanimivo bi bilo najti tudi **najvišje gnezdo** kmečke lastovke v Sloveniji, je to na kakšni hribovski kmetiji ali planinski koči? In končno, tisto najbolj popularno: **prvi datum** prihoda kmečke in **zadnji datum** odhoda mestne lastovke. Dobre novice lahko napišete na dopisnico ali pa jih sporočite kar po telefonu. *Iztok Geister, Pokopališka pot 13, 64202 Naklo, tel. 064/47-170.*

ORNITOLOŠKI ATLAS SLOVENIJE

HIRUNDO RUSTICA

DELICHON URBICA

Iz ornitološke beležnice From the ornithological notebook

Zapisi o redkih vrstah so uvrščeni (do števila 10) po Seznamu dosedaj ugotovljenih ptic Slovenije s pregledom redkih vrst (*Acrocephalus* št. 41-42) in veljajo za obdobje zadnjih 50 let. Zvezdica pomeni, da komisija za redkosti poročila še ni proučila. Z njo označujemo le zapise o zelo redkih vrstah, za katere so znani manj kot trije podatki.

Rare species records are classified (up to N° 10) according to the List of birds of Slovenia including rare species (*Acrocephalus* N° 41-42) and are valid for the period of the last 50 years. Asteriks indicates that the report has not been yet studied by the Rarities Committee. By it only records about very rare species are marked, for which less than three records are known.

POLARNI SLAPNIK *Gavia arctica*

BLACK-THROATED DIVER – on October 13th, 1992 at Bobovek near Kranj

Po nekajdnevnem deževnem vremenu se je v torek, 13. oktobra 1992, delno zjasnilo. Zato sem se v zgodnjem popoldnevu s kolesom odpeljal iz Mlake pri Kranju proti Preddvoru. Kot ponavadi sem se tudi tokrat peljal mimo Bovških jezerc po cesti, ki povezuje Mlako z Bobovkom, nad jezerom, imenovanim Krokodilnica. Na sredini jezera sem opazil ptico, večjo od race. To je pritegnilo mojo pozornost, zato sem se ustavil, vzela v roke daljnogled in si jo natančneje ogledal. S pomočjo priročnika sem ugotovil, da na jezeru plava polarni slapnik *Gavia arctica*. Ker to ptico pri nas redko srečamo, sem jo z zanimanjem opazoval. V začetku si je urejala perje, zatem pa se je potapljala in se vedno znova prikazovala na drugem mestu, kar je značilno zanjo. Po krajšem opazovanju sem se odpeljal proti Preddvoru in si obljubil, da se vrnem še pred mrakom. V Preddvoru ob jezeru črnava sem opazoval štiri (4) male ponirke *Tachybaptus ruficollis*, ki tu redno gnezdijo. V trstičju na vzhodni strani jezera sem videl tudi zelenonogo tukalico *Gallinula chloro-*

pus, ki se je smukala med rastlinjem. Na eno izmed vej pa je prav takrat priletel tudi vodomec *Alcedo atthis*. Začel je ribariti v senčni plitvini, vendar ni prišel do plena.

Obljuba dela dolg in zato sem se vrnil proti Bobovku. Slapnik je še vedno plaval po jezeru, poleg njega pa sem opazil še enega gosta – čopasto črnico *Aythya fuligula*. Naslednje jutro tam nisem našel ne slapnika ne čopaste črnice. *Tone Trebar, Pestotnikova 17, 64000 Kranj*

SIVOGRLI PONIREK *Podiceps griseigena*

RED-NECKED GREBE – 4 pairs on June 9th, 1991 at Lake Cerknica

Potem ko smo v letu 1990 na Cerknškem jezeru presenečeni odkrili novega gnezdilca za Slovenijo in z radovednostjo ugibali, ali ni gnezdil že prej in ali še bo, zdaj po dveh letih sivogrlega ponirka uvrščamo že kar v železno ornitološko ponudbo Levišč in okolice Otoka.

Dne 9. 6. 1991 sem severno od Otoka ob visoki vodi lahko kot na dlani preštel 4 pare. Pri enem paru, ki je bil tudi najbolj nervozen, gnezda ni bilo videti, preostali pa so bili vsak ob svojem gnezdu, pri čemer je eden od partnerjev valil.

Dne 7. 6. 1991 smo skupaj z B. Marčeto in A. Ramšak prav tako s skalnega razgledišča na severnem delu Otoka opazovali družino sivogrlih ponirkov z dvema mladičkoma, drugo pa na Leviščih. Tokrat je bilo vode malo, pa še to je zastiralo vodno rastlinje. *Tomaž Jančar, Gorenje Blato 31, 61291 Škofljica*

ČOPASTI PONIREK *Podiceps cristatus*

GREAT CRESTED GREBE – breeding at Bakovci by Mura river in 1992

Dne 26. 7. 1992, ko sem že drugič opazoval mladiče male uharice, sem se s kolesom pripeljal do velike gramozne jame, ki leži med Bakovci in Krogom. Ker iz jame še vedno kopljejo prod, je pristop h gramoznici prepovedan. Toda neverjetno je, da se kljub prepovedi tam koplje ogromno število ljudi, kot da bi bili na morju. Po moje bi gramoznico lahko razdelili na dva dela. V enem delu kopljejo prod, drugi pa je bolj naraven in ravno v tem delu sem opazil dve

vodni ptici. Ko sem si ptici ogledal pobliže, sem ugotovil, da gre za dva (2) odrasla primerka čopastega ponirka *Podiceps cristatus*. Nekaj časa sem ju opazoval, nato pa sem se odpravil naprej. Najbolj zanimivo pa je to, da v tem delu Prekmurja še nisem opazil ponirkov, ki so bili vrh vsega še v bližini kopalcev. *Branko Bakan, Ravenska 3, 69231 Beltinci*

VELIKI KORMORAN *Phalacrocorax carbo*
CORMORANT – 120 to 150 from December 7th, 1991 to March 5th, 1992 on Krka river between Kostanjevica and Novo mesto

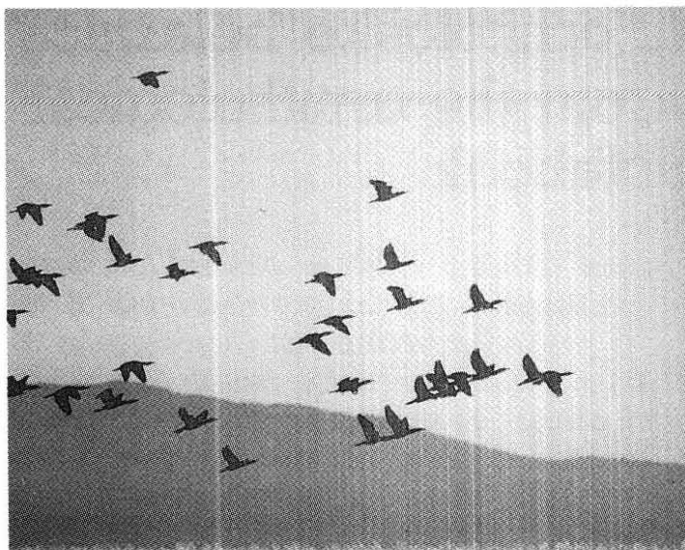
Med zimskim opazovanjem (1991/92) ptic ob reki Krki med Kostanjevico in Novim mestom se mi zdi omembe vredno predvsem zadrževanje velikega kormorana *Phalacrocorax carbo*, črnih lisk, sivih čapelj in malih ponirkov.

Prvič sem opazil in fotodokumentiral veliko jato kormoranov, ki je štela okoli 120–150 osebkov, 7. 12. 1991. Jata je krožila nad Šentjernejkim poljem in se zatem usmerila ob Krki navzgor proti Novem mestu, kjer sem jih potem v bližini Otočca redno videval vse do začetka marca (5. 3. 1992).

Večja skupina kormoranov, ki je štela 25–35 osebkov, se je ustavila na Krki med Otočcem in vasjo Kronovo, kjer sem jih ob obhodih videval na preletu ob reki ali pa so običajno posedali na svojem stalnem mestu, za kar so si izbrali eno izmed mogočnih vrb pod vasjo Kronovo. Največkrat je bilo moč opaziti posamezne osebe ali pare. Par kormoranov se je očitno stalno zadrževal tudi ob Krki pod Kostanjevico na Krki, kjer je ob jutrih posedal na visokem suhem drevesu ob reki.

Vse kaže, da so kormorani stalni zimski gosti ob Krki, kar so mi potrdili tudi nekateri lovci, ki se jih spomnijo predvsem z obrežij Save. O občasni prisotnosti velikega kormorana na Otočcu pa je poročal tudi Branko Rudolf, naš znani esejist in pesnik, ki je pred drugo svetovno vojno nekaj časa poučeval prirodoslovje na novomeški gimnaziji. Svoja opažanja in vedenje je strnil v prispevku »Pogled na favno Dolenjske«, ki je izšel v zborniku »Dolenjska« leta 1938.

Med zimskimi gosti na Krki bi opozoril še na dve večji skupini črnih lisk *Fulica atra*. Prvo sem opazoval na Otočcu, kjer se je običajno zadrževala v okolici gradu in bila razmeroma neplašna

– druga pa je bila stalno na odseku Krki pri Zalogu. Skupini sta šteli 15 do 20 osebkov. Redno sem ju videval do srede marca.

Občasno sem opazoval tudi večjo skupino sivih čapelj *Ardea cinerea* (25–30 osebkov) in več manjših jat malih ponirkov *Tachybaptus ruficollis*. *Andrej Hudoklin, Ob Sušici 15, Dolenjske Toplice*

VELIKA BOBNARICA – *Botaurus stellaris*
BITTERN – on March 28th, 1992 at Hotinja vas near Slivnica

Dne 28. 3. 1992 je ves dopoldan deževalo, zato sem kar z balkona pregledoval bližnjo gramoznico. Razen nekaj mlakaric ni bilo na vodi videti

ničesar. Ob bregu sem zasledil še eno sivo čapljo in nekaj posušenih šopov trave. Tedaj pa, o veselje, ob šopu trave zagledam njo, kako mirno ždi v svojem prepričanju, da je s svojo varovalno barvo in držo nevidna. V hipu zgrabim fotoaparata, skočim na kolo in že sem pri gramoznici. Napravim posnetek, se ji približam še za tri korake, no tedaj pa je očitno tudi bobnarica spoznala, da ji takšen šop trave ne zagotavlja ravno primerne skrivališča, zato je... saj veste, kaj. *Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas*

KVAKAČ *Nycticorax nycticorax*

NIGHT HERON – *imm. on May 1st, 1992 at Lake Cerknica*

ČOPASTA ČAPLJA *Ardeola ralloides*

SQUACCO HERON – *on May 9th, 1992 at Lake Cerknica*

Ko sva 1. 5. 1992 na Cerkniškem jezeru opazovala ptice s ceste proti Goričici, naju je večkrat preletel kvakač v mladostnem perju. Cerkniško jezero je raj za čaplje. 9. 5. 1992 sva približno na istem mestu opazila še čopasto čapljo *Ardeola ralloides*. *Primož Kmecl, Karin Rižner, Riharjeva 28, 61111 Ljubljana*

VELIKA BELA ČAPLJA *Egretta alba*

GREAT WHITE EGRET – *on December 26th, 1991 at Lake Bled*

Dne 26. 12. 1991 sem na Blejskem jezeru naštel 10 labodov grbcev (6 odraslih in 4 mladiče), 2 sivogrla ponirka, *Podiceps griseigena*, 2 severna slapnika *Gavia arctica*, 3 čopaste ponirke *Podiceps cristatus*, okrog 50 črnih lisk *Fulica atra*, in prek 400 mlakaric *Anas platyrhynchos*. Sredi šteta sem opazil povsem belo ptico velikosti sive čaplje. Po nekaj krogih v Zaki me je preletela, tako da sem videl tudi upognjen vrat. Tako kot ponavadi pri srečanjih z novo vrsto sem potrditiv, da sem opazoval veliko belo čapljo, našel šele doma. *Boris Kozinc, Hraše 1a, 64248 Lesce*

ČRNA ŠTORKLJA *Ciconia nigra*

BLACK STORK – *on June 20th, 1992 at Litija*

Ob cesti med Litijo in Hotičem napravi Sava velik meander, ki ga ob nizkem stanju vode razpolavlja obsežno prodišče. Na tem prodišču sem že velikokrat opazoval sive čaplje *Ardea cinerea*, ki imajo na tem mestu očitno odlično lovišče. Tudi 20. 6. 1992 ob 10. uri sem opazil večjo skupino sivih čapelj in jih sklenil prešteti kar iz avtomobila. Vzajemem daljnogled in prva ptica, ki jo opazim, je nihče drug kot črna štoklja *Ciconia nigra*. Elegantno se je sprehajala v plitvi vodi ob prodišču in iskala hrano. Po izrazito rdeče obarvanem kljunu in nogah sem ptico opredelil za odrasel osebek. Ker je področje okrog Litije precej gozdno, gozd zarašča tudi nekatere mrtve rokave in poplavne brežine reke Save, dopuščam minimalno možnost gnezditve. (*Glej tudi prispevek S. Matvejeva v št. 19-20: 22*)

Sivih čapelj sem naštel 21, vendar sem jih na istem prodišču dne 27. 6. 1992 ob 17. uri naštel 34, kar je največje število osebkov, odkar opazujem na tem mestu. *Marjan Gobec, Zidani most 28a, 61432 Zidani most*

ČRNA ŠTORKLJA *Ciconia nigra*

BLACK STORK – *nest with 4 young from 25th June to 15th July, 1992 at Križevci near Veržej*

Med ptiči, ki so bili pri nas v preteklosti deležni posebne pozornosti, je prav gotovo črna štoklja. Redka, saj je bilo znano komaj kakšno gnezdo, in potencialno ogrožena – marsikatera je končala pod streli. Tako smo pri nas med prvimi vrstami, ki so potrebne varstva, začeli govoriti o črni štoklji, postala je nekakšen simbol varstva. Zbralo se je kar zadosti podatkov o njenem pojavljanju v Sloveniji, za severovzhodni del pa je bila bera skromna. Kolikor mi je poznano, ni bil v zadnjih letih tam ugotovljen noben primer gnezdenja ali vsaj poskusa.

Zato sem bil prijetno presenečen, ko mi je Jože Osterc iz Veržeja telefoniral, da pri njih gnezdi črna štoklja. Tako sva šla 25. 5. 1992 v gozd pri Križevcih pogledat, kaj je na stvari. Visoki hrasti, vmes bori, vsepovsod pa ptičje petje. Zanimivi so bili predvsem številni belovrati muharji *Ficedula albicollis*, ki so se oglašali, že dolgo nisem slišal toliko divjih grlic *Streptopelia turtur*, vmes sta se oglašala dva srednja detla *Dendrocopos medius*. Spremljevalec mi je pokazal z roko, v katero smer naj pogledam.

In nato sem ga zagledal. Gnezdo na hrastu, približno 8 metrov od tal, v njem pa črna štoklja! Čez rob gnezda je pokukala črna glava s koralno rdečim kljunom. Slišati je bilo nežno oglašanje mladičev, stara pa, kljub temu, da naju je verjetno videla, ni odletela. Še dokumentarni posnetek iz daljave in odplazila sva se stran.

Ker sem predvideval, da so mladiči še zelo majhni, sem se vrnil 15. junija. V gnezdu so bili štirje mladiči, glave so imeli še bele, razen enega, ki je bil malo temnejši. Letalna peresa so imeli že črna, postavljali so se na noge in mahali s perutmi. Kasneje mi je J. Osterc povedal, da so se srečno speljale. Leglo je bilo razmeroma pozno, kljub temu, da so v te predele prve črne štoklje prišle že zgodaj. F. Kosi jo je opazoval v Ljutomeru že 5. 4. 1992.

Ko sem šel 16. junija čez most na Muri pri Razkrižju, sem visoko v zraku zagledal črno štokljo, ki se je začela strmo spuščati. Kot prikazen iz pravljic o letočih zmajih je z ukrivljenim vratom in »spuščeni« nogami hitro padala in pristala v gozdu od mostu navzdol. Še eno gnezdo?

Po zagotovitvi J. Osterca je črna štoklja letos gnezdila tudi blizu Genterovcev, vendar mi kljub poizvedovanju tega ni uspelo preveriti. Povedal mi je pa še, da je 3. 9. videl nad Veržejem krožiti devet črnih štokelj. Razveseljiv dogodek torej tudi v tem delu Slovenije. *Janez Gregori, Podkoren 72, 64280 Kranjska Gora*

BELOLISKA *Melanitta fusca*

VELVET SCOTER – on December 7th, 1991 at Bled

Po sončnem zahodu sem dne 7. 12. 1991 na sredini Blejskega jezera med drugimi racami opazil dve črni z belimi lisami. Opazoval sem ju s teleskopom. Ena je imela razločno vidni beli lisi pri očesu in na boku, druga pa samo na boku. Po pregledu literature doma sem ugotovil, da sta bili beloliski, verjetno samec in samica. *Boris Kozinc, Hraše 1a, 64248 Lesce*

BELOLISKA *Melanitta fusca*

VELVET SCOTER – 9 at Lake Bled on December 25th, 1992

Dne 25. decembra 1992 smo si v oblačnem in mrzlem popoldnevu ob Blejskem jezeru hladili od božičnega večera pregrete glave. Med hojo po severnem obrežju je našo pozornost pritegnila jata navadnih zvoncev, plavajočih v bližini otoka. Prešteli smo jih in se strinjali, da jih je na vodi približno sedemdeset.

Glede na dejstvo, da je zvonec precej redko viden gost na tem jezeru, naj mimogrede povem, da smo ga tod videli tudi 12. januarja 1992, čeprav enega samega samca, čepečega na ledu v družbi kakih 450 mlakaric in 60 lisk.

Tistega božičnega popoldneva smo slabo uro pozneje z južnega obrežja jezera (pod nekdanjo Titovo vilo) opazovali 9 črnih potaplajočih se rac, ki so nam pri opredeljevanju povzročale kar nekaj preglavic. Toda po temeljitem brskanju po ornitološkem priročniku – in tudi poznejšem posvetovanju z A. Sovincem – je postalo jasno, da so bile na turističnem Bledu tistega dne na obisku gostje s severa, beloliske.

P.S.: A. Sovinc se je na Bled odpravil dva dni pozneje, torej 27. decembra, vendar na jezeru ni bilo več ne zvoncev ne belolisk. *Henrik Ciglič, Likozarjeva 7, 64000 Kranj*

SREDNJI ŽAGAR *Mergus serrator*

RED-BREASTED MERGANSER – 4 imm. on November 2nd and 1 female on November 30th, 1991; 1 female from December 26th, 1991 to February 4th, 1992 at Lake Ptuj

Srednjega žagarja, ki je na Štajerskem sicer daleč najredkejši žagar, sem minulo jesen dvakrat opazoval na preletu.

Dne 2. 11. 1991 so čisto na začetku Ptujskega jezera plavali štirje (4) mladostni (prvoletni) osebki.

Na istem mestu se je 30. 11. 1991 zadrževal en osebek (samica ali mladostni osebek). Splašen je začel plavati po jezeru navzdol, nato pa je odletel proti železniškemu mostu. V letu se je dobro videla velika bela lisa v peruti, ki je izrazitejša kot pri velikem žagarju *M. merganser*.

Prav gotovo pa je najzanimivejši podatek o prezimovanju samice (1) srednjega žagarja, ki se je na Ptujskem jezeru zadrževala od 26. 12. 1991 do 4. 2. 1992. Vedno je bila opazovana na relaciji med lesenim pomolom pri Ranci in daljnovodom, ki se dviga iz vode. Pogosto se je tudi potapljala. *Luka Božič, Pintarjeva 16, 62000 Maribor*

VELIKI ŽAGAR *Mergus merganser*

GOOSANDER – on May 4th, 1992 on Lake Bresternica near Maribor

Dne 4. 5. 1992 sem s prijateljem opazoval ptice na Bresterniškem jezeru pri Mariboru. Med mlakaricami *Anas platyrhynchos* sem opazil velikega belega ptiča s črno glavo. Bil je samec velikega žagarja *Mergus merganser*. Opazovala sva ga okoli petnajst do dvajset minut. Za velikega žagarja je to kar pozen datum, če ni bil na preletu. *Branko Božič, Pintarjeva 11, 62000 Maribor*

ČRNI ŠKARNIK *Milvus migrans*

BLACK KITE – on March 20th, 1992 at Bevke, Ljubljansko barje

Ko sem se 20. 3. 1992 peljal po avtomobilski cesti od Ljubljane proti Vrhniki, je pri Bevkah z leve strani priletela temna ujeda in slabih deset metrov pred avtomobilom preletela cesto. Kot na dlani je bilo videti spodnjo stran z rahlo vrezanim repom. V spomin mi je priklicala desetine črnih škarnikov, ki se spreletavajo nad Kathmandujem.

Pri Radovljici sem videl črnega škarnika 31. 5. 1992, ko je letel v bližini bencinske črpalke. *Janez Gregori, Podkoren 72, 64280 Kranjska Gora*

PLANINSKI OREL *Aquila chrysaetos*

GOLDEN EAGLE – on August 13th, 1991 at Pohorje

13. 8. 1991 je ornitološka skupina na MRT Šmartno 91 (Pohorje) popisovala ptice na relaciji Planina pod Šumikom – Sv. Trije kralji. Malo pod Štuhcevim domom (1100 m.n.v.) nas je preletel planinski orel. Osebek je bil odrasel. Izgubil pa se je prav tako hitro, kot se je bil prikazal. *Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas*

KOCONOGA KANJA *Buteo lagopus*

ROUGH-LEGGED BUZZARD – on January 25th, 1992 at Lake Ptuj

Nad Ptujskim jezerom je 25. 1. 1992 ležala precej gosta megla. Tako smo lahko opazovali le tam, kjer je Drava ožja, torej predvsem okoli obeh mostov. Pred gostilno »Ribič« sem zagledal nizko v zraku kanjo, ki je letela proti nam. Že na prvi pogled je bila bolj črno-bela kot navadna kanja *B. buteo*, tik preden je izginila za strehami hiš pa sem opazil še popolnoma bel rep z izrazitim črnim robom. Po pregledu priročnika sem se prepričal, da sem opazoval koconogo kanjo. *Luka Božič, Pintarjeva 16, 62000 Maribor*

RDEČENOGA POSTOVKA *Falco vespertinus*

RED-FOOTED FALCON – pair on May 21st, 1992 at Bašelj near Kranj

Dne 21. 5. 1992 sem ob osmih zjutraj opazoval par rdečenogih postovk (samico in samca) na žici električne napeljave pred vasjo Bašelj na Bašeljskem polju pri Preddvoru. Opazoval sem ju s ceste. Samica je bila obrnjena proti meni s trebušno stranjo; prevladovala je opečno rdeča barva na prsih, trebuhu in glavi, okoli vratu je imela svetlejši pas, nog nisem videl. Samec je bil k meni obrnjen s hrbtno stranjo, prevladovala je temno siva barva. Ptici sta sedeli na isti žici, oddaljeni druga od druge štiri do pet metrov. Bili sta mokri, ker je tisto jutro rahlo deževalo. Čepeli sta nepremično in dajali vtis utrujenosti. Popoldan istega dne in tudi naslednje dni ju nisem več videl. *Miha Marenče, Bašelj 37a, 64205 Preddvor*

SOKOL SELEC *Falco peregrinus*

PEREGRINE – copulation on March 15th, 1992 on the border between the regions of Primorska and Dolenjska (additional details obtainable from the author)

15. 3. 1992 sem se, nekje na meji med Primorsko in Notranjsko, mukoma prebijal k ostenju. Medtem ko se je dolina že kopala v soncu, so se prek vrhov sten podile meglice. Obiskat sem šel lanskoletna znanca. Tik ob melišču sem za hrbtom, nekje izza bukovega sestoja, zaslišal prodorne škripajoče zvoke. Le dobrih 100 metrov proč je priletel samec sokola selca, ne meneč se zame je odletel na vrhnjo polico, kjer ga je pričakala samica. Na moje veliko presenečenje sta se začela pariti. Kapulacija je trajala kakih 10 sekund, potem sta se ptici razšli. Opazoval sem ju vsaj eno uro in se čudil njuni zvočni komunikaciji, ki je bilo zdaj škripanje, zdaj kliktanje, pa tudi nekaj kokodakanja je bilo vmes. *Miran Gjerkes, Ivančičeva 17, Ankaran*

BELKA *Lagopus mutus*

PTARMIGAN – on September 13th, 1991 on Mt. Stol (2000 m)

Dne 13. 9. 1991 sem v bližini Prešernove kočice na Stolu opazoval pet belk. Ptice se mi je v meglenem vremenu posrečilo tudi fotografirati, in sicer kar s 50 mm objektivom, saj so bile povsem neplašne in sem se jim približal na približno 3 m. *Boris Kozinc, Hraše 1a, 64248 Lesce*

MALI PRODNIK *Calidris minuta*

MALI MARTINEC *Actitis hypoleucos*

LITTLE STINT – one and

COMMON SANDPIPER – 50 at Sečovlje Salinas on January 3rd, 1992

Oblačnega, poprazničnega dne, 3. 1. 1992, smo bili trije štajerski ornitologi, D. Denac, J. Smole in pisec tega članka v Sečoveljskih solinah. Videli smo precej zanimivih ptičev in kot smo zvedeli kasneje, tudi nekaj precej »razburljivih«.

Približno ob 13. uri smo pregledovali galebe in race v enem izmed bazenov med kanaloma Kurto in Pichetto. Nenadoma je od nekod priletela jata pobrežnikov in se usula v malo večjo lužo na

blatnih tleh. Pobrežniki so takoj pričeli tekati sem ter tja in si iskati hrano. Mi smo svoje teleskope seveda takoj usmerili mednje in imeli smo kaj videti. Presenetilo nas je petdeset (50) malih martincev *Actitis hypoleucos*, saj jih nismo vajeni videvati v tako velikih in kompaktnih skupinah. Opazili smo še sedem (7) črnih prosenk *Pluvialis squatarola* v zimskem perju, med vso skupino pa je tekal tudi majhen, siv in po hrbtu nekoliko grahast ptič s črnimi nogami. Seveda ni bilo težko prepoznati malega prodnika *Calidris minuta* v zimskem perju.

Kasneje sem od A. Sovinca izvedel, da je to eden redkih zimskih podatkov za Slovenijo. *Luka Božič, Pintarjeva 16, 62000 Maribor*

BELOLIČNA ČIGRA *Chlidonias hybrida*

WHISKERED TERN – on May 24th, 1992 at Lake Cerknica

24. 5. 1992 sva se s čolnom vračala proti Goričici na Cerkniskem jezeru, ko je začelo kazati, da naju bo ujela nevihta. Rdečenoge postovke *Falco vespertinus*, ki sva jih prej opazovala visoko na nebu, so zdaj elegantno letale tik nad nama, nenadoma pa sva v daljavi opazila neznano ptico. Kmalu se nama je toliko približala, da sva jo lahko opredelila za belolično čigro *Chlidonias hybrida*. Nato pa se je začel pravi tropski naliv, ki je trajal kaki dve uri, midva pa sva ga prebila pod prevrnjenim čolnom. *Primož Kmecl, Karin Rižner, Riharjeva 28, 61111 Ljubljana*

BELOPERUTA ČIGRA *Chlidonias leucopterus*

WHITE-WINGED BLACK TERN – on May 5th, 1992 at Lake Bresternica near Maribor

Dne 5. 5. 1992 sem se ob 17. uri sprehajal ob Bresterniskem jezeru pri Mariboru. Ko sem se usedel na tla, da bi pogledal, kaj je na jezeru, sem opazil dve navadni čigri *Sterna hirundo*. Ko sem se odpravil proti čolnarni, sem nad jezerom zagledal šest čiger. Na prvi pogled sem mislil, da so črne čigre. Ko sem jih pogledal še z daljnogledom, sem ugotovil, da ne opazujem črnih čiger *Chlidonias niger*, ampak beloperute čigre *Chlidonias leucopterus*. Prepoznal sem jih po črnini pod perutmi in črnini na hrbtni strani pri perutih. To je prvi znani podatek za Brester-

niško jezero. *Branko Božič, Pintarjeva 11, 62000 Maribor*

ČOPASTA KUKAVICA *Clamator glandarius*
GREAT SPOTTED CUCKOO – on April 30th, 1991
at Plemići inlet near Miočiči in Dalmatia/Croatia

Dne 30. 4. 1991 sem se napotil iz Miočičev, s ceste, ki pelje na otok Pag, proti vlažnim livadam in zamuljeni obali zaliva Plemići. Na pobočju, poraslim z redkim drevjem in grmovjem, s kate-rega so poletali kratkoprsti škrjanci *Calandrella brachydactyla* proti livadi, sem zagledal približno petdeset metrov pred seboj na tleh tri kukavice (v sivi fazi) *Cuculus canorus*. Ne da bi bilo treba uporabiti daljnogled, sem z lahkoto prepoznal še četrto ptico. Pegasti hrbet, popolnoma belo oprsje in potrebušje in velikost so izdajali čopasto kukavico *Clamator glandarius*. Vse štiri kukavice so skupaj odletele na krmizljivo smokvo, nakar so se spreletele nad raztresenimi smokvami in tamariskami. V zalivu Plemići so se zadrževale dve sraki *Pica pica* in deset sivih vran *Corvus cornix*. *Mauricio Stipčević, Marka Marulića 29, 57000 Zadar*

SMRDOKAVRA *Upupa epops*
HOOPOE – pair on April 20th, 1992 at Rače near Maribor

Dne 20. 4. 1992 sem ob 12. uri opazoval ptice na jezeru Požeg. Jezero je bilo napol prazno. Opazoval sem šest primerkov zelenonogih martincev *Tringa nebularia* in tri primerke rdečeno-gih martincev *Tringa totanus*. Ko smo se vozili z avtom po makadamski cesti proti Račam, smo zagledali smrdokavro *Upupa epops*. Ogledali smo si jo skozi okno avtomobila. Odpeljali smo se naprej. Na velikem hrastu je sedela še ena. Bili sta par, kar priča, da ta ptica tam tudi gnezdi. *Branko Božič, Pintarjeva 11, 62000 Maribor*

TRIPRSTI DETEL *Picoides tridactylus*
THREE-TOED WOODPECKER – on January 22nd, 1988 at Tolsti vrh above Završnica near Lesce

V lepem zimskem dopoldnevu 22. 1. 1988 sem se mudil na Tolstem vrhu nad dolino Završnice.

Zimsko tišino je prekinilo kljuvanje na smreki. Kmalu sem opazil ptico velikosti velikega detla, vendar z limonasto rumenim temenom in belim hrbtom. Šele doma sem ugotovil, da sem opazoval samca triprstega detla, samica ima namreč srebrno sivo teme. *Boris Kozinc, Hraše 1a, 64248 Lesce*

POVODNI KOS *Cinclus cinclus*
DIPPER on November 10th, 1991 at Mariborski otok on Drava river

10. 11. 1991 sem na Dravi ob Mariborskem otoku opazoval povodnega kosa, ki je plaval ob obali in se neprestano potapljal. Pod vodo je bil kar precej časa, na površje pa je prišel le toliko, da je zajel zrak.

Na istem mestu sem opazoval povodnega kosa tudi 12. 1. 1992. Najprej je sedel na majhnem štoru, ki moli iz vode, čez čas pa se je pričel intenzivno potapljati. Včasih se je tudi spreletel tik nad vodno gladino, v zraku nenadoma obmiroval in dobesedno padel v vodo ter se začel spet potapljati. *Luka Božič, Pintarjeva 16, 62000 Maribor*

SLEGUR *Monticola saxatilis*
ROCK THRUSH – successful breeding in a quarry near Trbovlje in 1972

Leta 1972 je bilo ugotovljeno gnezdenje slegurja v trboveljskem kamnolomu. Odkritje je vse-kakor zanimivo, kajti konkretnih podatkov o tej vrsti ni ravno veliko. Zanimivo pa je obnašanje

valeče samice, ki je valila tako trdno, da sem se ji lahko popolnoma približal ter jo slikal (kot kaže posnetek) z razdalje 0,5 m. Mladiči so se pozneje tudi srečno izpeljali. Ivo A. Božič, Na Jami 8, 61000 Ljubljana

GRMOVŠČICA *Phylloscopus sibilatrix*
WOOD WARBLER – 5 young ones in nest, June 20th, 1991 at Kamniška Bela

Dne 20. junija 1991 sem bil v Kamniški Beli, kjer gnezdijo skalne lastovke. Šel sem po poti, ki pelje proti Presedljaju, in v svetlem bukovem gozdu sem pri počitku med drugimi vrstami poslušal tudi petje grmovščice. Samemu petju in njeni prisotnosti nisem posvečal kake posebne pozornosti. Pozoren pa sem postal takrat, ko sta se oba starša začela svarilno oglašati okoli mene. Mislil sem si, pa ja ne sedim na njunem gnezdu. Umaknil sem se dovolj daleč, da sta oba starša brez skrbi prinašala v gnezdo hrano za mladiče. Gnezdo je bilo na tleh in delno pokrito z listjem in suho vejo. Odprtina v gnezdo je bila ob strani. V gnezdu sem nato obročkal pet (5) mladičev, ki so bili stari približno dober teden. Do sedaj še nisem našel gnezdo grmovščine. Ste ga morda vi? Dare Šere, Langusova 10, 61000 Ljubljana

MALI MUHAR *Ficedula parva*
RED-BREASTED FLYCATCHER – on September 15th, 1991 at Grgar

Dne 15. 9. 1991 sem obročkal ptiče v bližini kraja Grgar nad Novo Gorico. Z menoj je bil, kot običajno, sodelavec M. Fakin. Mreže sva postavila na mestu, kjer običajno obročkam v avgustu in septembru, in to že nekaj let.

Jutro je bilo oblačno in ni obetalo dolgotrajnejšega in uspešnega obročkanja. Okrog devetih je začelo deževati, tako da sva morala opremo spraviti, nezadovoljna s številom ujetih ptičev in številom vrst. Nezadovoljstvo je omililo srečanje z vrsto, ki sva jo poznala le iz priročnikov. Med v mrežo ujetimi ptiči se je namreč našel ptiček, ki je že na prvi pogled dajal videz muharja. Ko sem ga vzel iz mreže, sem sprva mislil, da gre za bodisi črnoglavega, bodisi belovratega muharja v jesenskem perju. Med ogledovanjem ptiča pa sem opazil razliko od predstavnikov omenjenih vrst. Izrazitejša je bila belina v repu, perje na grlu je bilo rahlo oranžno obarvano in manjkala je svetla proga v perutih. Sodelavcu sem takoj

rekel, da gre verjetno za malega muharja. S seboj sem imel samo priročnik »Birds of Britain and Europe« Bertela Bruuna. Da bi se prepričal o pravilnosti svoje domneve, sem preveril vse možnosti zamenjave glede barve perja, postave in velikosti ptiča, vendar tedaj nisem ugotovil resnejše možnosti zamenjave. Zato sem ptiču samo še izmeril perut (67 mm), ga obročkal in spustil. Po prihodu domov sem pogledal v Svensov priročnik in si potrdil ugotovitev s terena.

Področje, kjer sem obročkal, je izraziti kraški svet pod Banjško planoto. Poraščen je z nekošeno travo in grmovjem, ki se počasi vrašča v gmajno. Mreže so bile postavljene znotraj večje skupine grmov (ca 20 × 40 m površine). Grmi so bili v enem delu strnjeni, v drugem nekoliko odmaknjeni drug od drugega (2 – 3 m), na severnem delu pa so mejili na dolgo vrsto grmov vzdolž mejnega zidu. Darjo Bon, Ul. bratov Hualič 134, 65000 Nova Gorica

BRKATA SINICA *Panurus biarmicus*
BEARDED TIT – male and female at Vrhniko on October 20th, 1991; female on October 30th, 1991

Dne 20. oktobra 1991 sem na ornitološki postaji na Vrhniku v jutranjih urah zaslišal ptičje »pozvanje«, ki je prihajalo od mrež, postavljenih na vzhodnem delu. Vedel sem, da se tako oglašajo brkate sinice, in ker jih sam nisem ujel še nikoli, sem v magnetofon takoj vtaknil kaseto z njenim oglašanjem. Ko sem z daljnogledom pogledal v smeri mrež, sem ob zvočniku že opazil samico (♀) brkate sinice. Bil sem zadovoljen, ker sem pravilno opredelil njeno oglašanje, in v tistem je v mrežo priletel samec (♂). Ko sem šel proti mrežam, se je ujela tudi samica (♀). Na ta dan pa je bil organiziran tudi društveni izlet z namenom, da si člani ogledajo delovanje naše postaje, hkrati pa bi si ogledali tudi bližnje bajerje. Zadovoljstvo je bilo toliko popolnejše, ker so nekateri člani društva imeli priložnost prvič od blizu opazovati to zanimivo vrsto sinice. Zanimivo je tudi to, da sem oba primerka ponovno ujel še 23. oktobra. Prehranjevala sta se v glavnem po vrbovem grmovju, podobno kot dolgorepke, in sta verjetno obirali listne uši. 30. oktobra 1991 pa sem ponovno zaslišal značilno oglašanje in takrat je priletela in se tudi ujela samica (♀), ki pa je bila brez obročka. V obdobju od 1987 do 1991 leta je to prvič, da je bila na Vrhniku ujeta in

obročkana tudi brkata sinica. *Dare Šere, Langusova 10, 61000 Ljubljana*

Poročila od koderkoli Records from everywhere

OSREDEK NA CERKNIŠKEM JEZERU OSREDEK ON LAKE CERKNICA

Ves dan sem z različnih mest jugozahodnega dela Cerkniškega jezera pogledoval proti Osredku, kamor me je pritegovala jata belih ptic. Tega dne, 9. 6. 91, je bilo v jezeru veliko vode. S skalnega razgledišča na Otoku je bilo mogoče videti vsa gnezda lisk in ponirkov, saj so plavala med vršički trstja. Samo vedno suhi Osredki je molel iz vode in vse je kazalo, da bo mogoče peš priti tja.

Nekako ob štirih popoldne sem od Žerovnice zabredel med redko travo proti belim pticam na Osredku. Izkazalo se je, da je bila voda med travo precej globlja, kot je kazalo, tako da sem na Osredki pritaval premočen in izčrpan, a zadovoljen, saj je ptičev mrgolelo.

Vse naokrog so prepevale repaljščice *Saxicola rubetra* in poljski škrjanci *Alauda arvensis* in se spreletavale rumene pastirice *Motacilla flava*. Med hojo prek Osredka sta ločeno splašeni vzleteli dve kozici *Gallinago gallinago* in en kosci *Crex crex*, drugi pa je občasno pel na drugi strani. Med pari in skupinicami mlakaric *Anas platyrhynchos* sem prepoznal samca žličarice *Anas clypeata*, v vodi med travo je pristal par dolgorepk *Anas acuta*, par regeljcev *Anas querquedula* pa se je splašen dvignil. Ves čas me je obletavalo in se razburjalo več deset prib *Vanelus vanellus*, na severovzhodnem delu Osredka pa kasneje še bolj glasno in odločno trije rdečeno-gartinci *Tringa totanus*. Očitno so tam gnezdili 2-3 pari.

In še tiste bele ptice: šlo je za kakih 30 rečnih galebov *Larus ridibundus*, med katerimi sem presenečen zagledal severno čigro *Sterna caspia*.

Mučno pot nazaj mi je na koncu popestrila še družina škrjančarjev *Falco subbuteo* z dvema mladima, ki je krožila nad žerovniškimi travniki. *Tomaž Jančar, Gorenje Blato 31, 61291 Škofljica*

ZADRŽEVALNIK VRBJE PRI ŽALCU VRBJE RESERVOIR NEAR ŽALEC

Zadrževalnik leži za vasjo Vrbe, dva km južno od Žalca in ga od struge Savinje ločita cesta in

nasip. Nastal je leta 1980 na območju nekdanje gramoznice za intenzivno gojitev rib bližnje Hmezadove ribogojnice. Ribnik meri ca 6 ha. Zanimivo je, da je nivo vode v ribniku približno 2 m višji od nivoja Savinje, ker se polni 1 km višje iz struge. Posledica tega je nihanje gladine, saj ob sušnih obdobjih voda odteka v podtalnico. Brežine so umetno narejene in gosto porasle z rastlinstvom, predvsem severozahodna tudi s trstičjem. Severna in zahodna stran sta plitki in zaraščeni z rogozom, kar je pomembno za nekatere vrste gnezdilcev. Žal ima tudi ta ribnik v pogledu ptic »prirojeno hibo«, kakršno navaja Borut Štumberger v reviji »Moj mali svet«, ker ga občasno praznijo zaradi biološke obnove in odlova rib. Ribnik je v ornitološkem smislu zanimiv tako v preletnem kot gnezditvenem obdobju, saj leži osamljen sredi Savinjske doline, prek katere poteka JZ selitvena pot.

Na to lokacijo hodim od leta 1985 dalje, podatke si beležim zadnja leta. Tako opažam, da se gnezditvena gostota iz leta v leto večja. Na začetku opazovanja sem odkril le dve gnezdi čopastega ponirka, za leto 1990 pa imam zabeleženih 15 gnezditcev, od tega 8 črnih lisk, 5 čopastih ponirkov, 2 zelenonogi tukalici, opazil pa sem tudi malega ponirka z mladiči. Pri gnezdenju je čopasti ponirek izbiral mesta na odprti globji vodi, medtem ko je črna liska gnezdila v plitvejšem delu ribnika med rogozom. Ker je ribnik neposredno ob Savinji, je pestrost ptičjih vrst toliko večja; zlasti bližino reke izkoriščajo race v času, ko je ribnik zamrznjen.

Na tem območju sem opazoval 70 vrst ptic, od teh naj omenim nekaj tistih, ki so stalno prisotne, in nekaj tistih, ki so na tej lokaciji redkeje, vendar se mi zdijo zanimive.

Stalno prisotne: mlakarica (*Anas platyrhynchos*), črna liska (*Fulica atra*), čopasti ponirek (*Podiceps cristatus*), mali ponirek (*Podiceps ruficollis*), zelenonoga tukalica (*Gallinula chloropus*), reglja (*Anas querquedula*).

Občasni gostje: mala bela čaplja (*Egretta garzetta*), rjava čaplja (*Ardea purpurea*), sabljarka (*Recurvirostra avosetta*), krehelj (*Anas crecca*), žličasta race (*Anas clypeata*), čopasta črnica (*Aythya fuligula*) sivka (*Aythya ferina*), navadna žvižgavka (*Anas penelope*), dolgorepa race (*Anas acuta*), labod grbec (*Cygnus olor*) in več vrst martincev. *Miha Kronovšek, Ložnica 35e, Žalec*

Dokumenti: Breguljke *Riparia riparia* gnezdile ob Savi pri Čatežu

Documents: Sand Martins *Riparia riparia* breeding along Sava River near Čatež

Nekatere vrste ptičev so ogrožene tudi zaradi pomanjkanja primernih mest za gnezdenje. To so tiste, ki imajo svojske zahteve za namestitev gnezd, in mednje sodi tudi breguljka *Riparia riparia*. Gnezditvene rove koplje v primerne peščene stene, ki so po možnosti ob vodi. Ker je takih sten pri nas vse manj, ima breguljka malo možnosti za gnezditve, njena gnezdišča, ki se spreminjajo od leta do leta, bi lahko prešteli na prste ene roke.

Letos avgusta me je poklical kolega Martin

Košir in mi povedal, da je bil prvi teden avgusta v Čateških toplicah in tam večkrat hodil na bregove Save. Na levem bregu, nekaj sto metrov dolvodno od novega broda čez Savo, je opazil, da je v steni nad vodo vse polno lukenj, iz katerih so izletavale breguljke. V gnezditveni kolonij je naštel okoli 100 lukenj, okoli katerih je letalo še kakšnih 50 breguljk.

Priložnost se mi je ponudila šele 15. septembra, da sem si šel kolonijo ogledat. Pa je nisem videl. Brežina je bila že »sanirana«, ob toku navaljeni debeli kamni, breg pa položno zravnin in utrjen s piloti. Bregovi Save so tu visoki dobrih 5 m, na vrhu je plast humusa, pod njo okrog pol metra debela peščena plast, pod njo pa prodnati aluvialni nanos. Za breguljke je primerna samo peščena plast (plasti so lepo vidne v peskokopu na desnem bregu Save nasproti obravnavane kolonije).

Sava ima pri Čatežu veliko rušilno moč, del brežine so odnesle visoke vode prejšnje jeseni in pomladi. Brežino je saniralo VGP Novo mesto,

z deli pa je začelo v zadnjem tednu letošnjega julija.

Nobenega dvoma ni, da je bilo treba razjedeno brežino popraviti, to je ponovno utrditi. Postavlja pa se vprašanje, ali je to potrebno (in dovoljeno) narediti v času, ko so breguljke (ali del njih) še gnezdile. Temu bi se izognili, če bi nekoliko počakali, mogoče nič več kot dva tedna. Ali bi se dalo narediti sanacijo tudi drugače, to bodo odgovorili tisti, ki se spoznajo na tako delo.

Naj bo to šola (šolnino so plačale breguljke!), iz katere se je treba nekaj naučiti. Razmisliti je treba o tehničnih rešitvah, kako bi se v podobnih prihodnjih primerih dalo brežine urediti tako, da bi peščena plast ostala nepoškodovana in še naprej omogočala gnezdenje. Kazalo bi pogledati v soseščini saniranega dela, ali je možno (tudi finančno) narediti nadomestno gnezdišče. S tem bi ubili dve muhi na en mah: pomagali breguljkam, ki jih vse bolj tarejo nevšečnosti civilizacije, obenem pa poskrbeli za zanimivost, ki bi pritegnila mnoge obiskovalce. Kot nalašč za goste toplic, ki bi jih s primernim panojem opozorili na to zanimivost. Breguljke bi lahko opazovali prek Save in jih tako ne bi vznemirjali. Mogoče bodo pa ob pripravi nadomestnega gnezdišča iz uprave Čateških toplic ponudili roko, katere se bo držalo kaj denarja... *Janez Gregori, Podkoren 72, 64280 Kranjska Gora*

Vse sodelavce rubrike **Ornitološka kronika** obveščam, da bomo v prihodnje zanimive fenološke in druge podatke objavljali večkrat letno. Rok za oddajo letnih poročil za leto 1992 in podatkov do vključno 15. 2. 1993 je 1. 3. 1993. Prosim, da ločite podatke za leto 1992 od tistih za prvi mesec in pol letošnjega leta.

Obenem obveščam vse, ki so poslali svoja poročila za leto 1991, da so vsi podatki že obdelani in bodo objavljeni v eni naslednjih števil. *Andrej Sovinc, Pod kostanji 44, 61000 Ljubljana*

Novice iz Triglavskega narodnega parka

News from Triglav National Park

Uvod v rubriko

Če za Slovence velja, da smo narod gornikov, to prav gotovo ne velja tudi za slovenske ljubitelje ptic. To se kaže povsod: pri udeležbi na društvenih izletih v hribe, pri člankih v *Acrocephalusu* in tudi pri odzivih na vabila k sodelovanju pri OA TNP.

Z rubriko, ki jo s tole številko uvajamo, vam bomo poskušali približati gorsko ornitologijo in vas zvabiti v hribe. Rubriko smo zasnovali dovolj

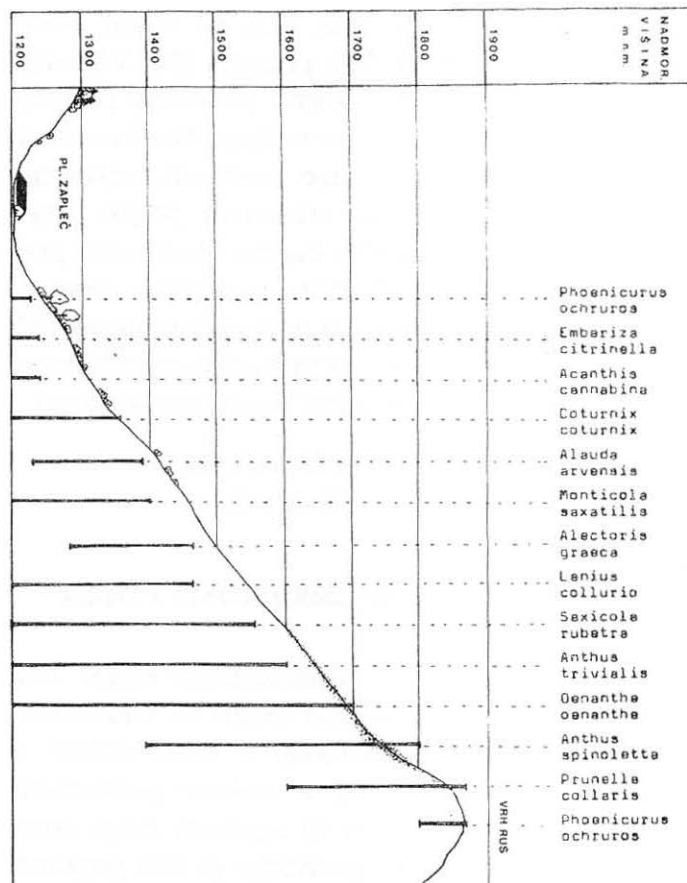
VERTIKALNA DISTRIBUCIJA PTIC NA PAŠNIKIH PLANIN ZAPLEČ IN ZAPRIKRAJ

široko, da bo lahko združevala na eni strani predvsem kratke novice z zanimivimi podatki v slogu ornitološke beležnice, na drugi pa tudi obvestila članom o poteku dela za ornitološki atlas TNP in krajše problemske članke, ki bodo odpirali nova vprašanja in nakazovali nova področja dela. Dovolj prostora bo tudi za predstavitve delnih rezultatov, kot je tokratni prispevek o mejah višinske razširjenosti ptičev pozimi.

Naj sklenem tale uvod s povabilom. Pišite, pa četudi bodo podatki na prvi pogled skromni. Navsezadnje je vsaka velika celota sestavljena iz množice drobnih malenkosti. Koordinator OA TNP, Tomaž Jančar

Pašniki Planin Zableč in Zaprikraj nad Drežniškimi ravnami pri Kobaridu so zaradi prisojne lege in obilice hrane ornitološko zelo zanimivi. Kratka, pribl. 1,5 km dolga dolina v obliki črke J se razteza v smeri SZ-JV in leži v kvadrantih TNP

51 in 52. Po dnu doline poteka utrjena cesta, tu so še močvirnati travniki z vodnimi izviri in poslopja Planin Zableč in Zaprikraj.

Nižje pobočje doline, ki je izpostavljeno proti SV, se dviga le do nadmorske višine 1300 m in ga porašča nizek bukov gozd s primešano smreko. Po drugem pobočju doline, izpostavljenem proti JZ, se razprostirajo pašniki od nadmorske višine 1200 m do višine 1900 m, kjer poteka greben Krnskega pogorja (vrhovi Vršič 1897 m, Vrh Rus 1864 m, Kal 1698 m, Oblo brdo 1957 m, Krnčica 2142 m), ki razmejuje primorsko in alpsko stran, hkrati pa je po njem potekala tudi zahodna linija soške fronte.

To so značilni visokogorski kraški travniki, kjer travna ruša ni sklenjena in na dan prihaja matična kamnina. K razgibanosti terena pa prispevajo tudi posamezni manjši in večji skalni balvani kot pomembna izpostavljena mesta za posedanje nekaterih vrst ptic. Raztreseni so tod tudi bukovi grmički. Travniki so namenjeni izključno pašništvu; na nižji nadmorski višini (1200–1300 m) se pasejo krave, od višine 1460 m, kjer se začenjajo melišča, pa se vse do grebena pasejo ovce. Na nadmorski višini 1250–1300 m nad Pl. Zableč se razprostira manjši sestoj bukve, ki ga najdemo

kot otoček sredi pašnika tudi na višini 1460–1580 m na vzhodnem delu pobočja (Na Vlakah).

Vpliv tople primorske klime, prisojnost pobočja in iztrebki pašne živine privabljajo številne žuželke, na kar kaže pojavljanje značilnih žuškojedih vrst ptic (drevesna cipa, vriskarica, poljski škrijanec, repaljščica, navadni kupčar, šmarnica, prepelica, rjavi srakoper), ki tu naseljujejo (vsaj za nekatere vrste) ekstremne nadmorske višine. Suh visokogorski travnik pa je primerno gnezdišče za značilni kraški vrsti, slegurja in navadno kotorno.

Tatjana Čelik, Stantevova 8, Velenje
Slavko Polak, Koritnica 65, Knežak

MEJE VERTIKALNE RAZŠIRJENOSTI PTIČEV POZIMI

Ena temeljnih nalog ornitološkega atlasa TNP je raziskati razširjenost vrst glede na nadmorsko višino. Naloga je sestavljena iz dveh delov: 1) ugotoviti številčnost ptic v vsakem petstometrskem višinskem pasu in 2) ugotoviti meje vertikalne razširjenosti. To področje je eno popolnih belih lis v slovenski ornitologiji.

Za izhodišče pri zbiranju podatkov v tej zimi tule na kratko podajam rezultate iz prve zime 1991/92. Podatki so zelo nepopolni, so pa prav zato toliko zanimivejši za nadgrajevanje.

Naštete so le tiste vrste, za katere smo podatke o višini opazovanja zbrali. Vsak podatek sestavlja: 3 + 3 črkovna koda iz začetkov latinskega imena, slovensko ime, nadmorska višina najnižjega (od) in najvišjega (do) opazovanja, začetnici opazovalca in številka kvadranta OA TNP.

ANAPLA mlakarica: do 850 m (JG14), ACCNIS skobec: do 1600 m (AB53), BUTBUT kanja: do 1250 m (TJ64), AQUCHR planinski orel: do 1600 m (JG13), LAGMUT belka: od 1550 m (AB53), LYRTET ruševac: do 1550 m (MP36), TETURO divji petelin: do 1500 m (TJ45), AEGFUN koconogi čuk: do 1500 m (TJ45), DRYMAR črna žolna: do 1400 m (MP36), DENMAJ veliki detel: do 1350 m (MP36), DENMIN mali detel: do 1300 m (TJ45), PICTRI triprsti detel: do 1580 m (JG13), CINCIN povodni kos: do 1100 m (FJ14), TROTRO stržek: do 1350 m (TJ45), ERIRUB taščica: do 850 m (FJ14), TURPIL brinovka: do 1550 m (AB53), TURVIS carar: do 1270 m (TJ46), REGREG rumenoglavi kraljiček: do 1750 m (MP36), AEGCAU dolgorepka: do 1200 m (FJ14), PARPAL močvirska sinica: do

1050 m (TJ64), PARMON gorska sinica: do 1800 m (TJ45), PARCRI čopasta sinica: do 1650 m (MP36), PARATE menišček: do 1700 m (MP36), PARCAE plavček: do 1000 m (DT14), PARMAJ velika sinica: do 1480 m (JG13), SITEUR brglez: do 1300 m (TJ45), CERFAM dolgoprsti plezalček: do 1660 m (JG13), CERBRA kratkoprsti plezalček: do 900 m (AB54), GARGLA šoja: do 1350 m (TJ45), NUC-CAR krekovt: od 930 m (TJ64) do 1660 m (MP36), PYRGRA planinska kavka: od 900 m (FJ14) do 2100 m (TJ45), CORNIX siva vrana: do 1000 m (DT14), CORRAX krokar: do 2100 m (MP36), FRICOE šinkavec: do 950 m (DT14), FRIMON pinoža: do 1650 m (TJ45), CARCHL zelenec: do 1170 m (TJ46), CARCAR lišček: do 1710 m (JG13), CARSPI čížek: do 1350 m (TJ45), CARFLA brezovček: do 1650 m (TJ45), LOXCUR krivokljun: do 1750 m (TJ45), PYRPHYR kalin: do 1750 m (TJ45), COCCOC dlesk: do 900 m (TJ64), EMBCIA skalni strnad: do 900 m (TJ64)

Začetnice sodelavcev: AB-Andrej Bibič, DT-Davorin Tome, FJ-Franc Janžekovič, JG-Janez Gregori, MP-Miro Perušek, TJ-Tomaž Jančar

Vse člane vabim, da se nam pridružite pri popisovanju. Še posebej pa prosim tiste, ki imate podatke, s katerimi bi dopolnili pričujoči spisek, da mi jih posredujete.

Koordinator OA TNP: *Tomaž Jančar, Gorenje Blato 31, 61291 Škofljica*

SLOKA *Scolopax rusticola*

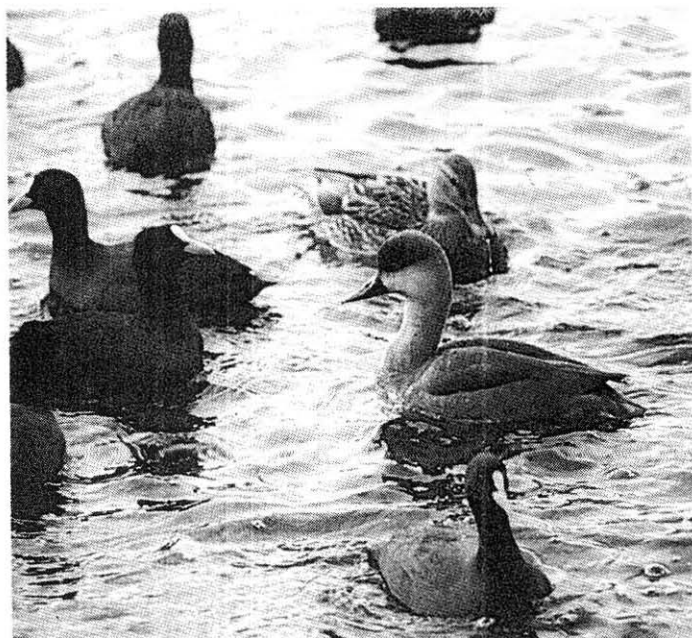
Dne 15. 5. 1991 sem ob 20. uri in 45 minut zaslišal na barju Šijec na Pokljuki (kvadrant št. 47) značilno visoko piskajoče oglašanje sloke, ki je v naslednjem trenutku letela kar visoko mimo mene. Bilo je že mračno in peli so še posamezni komatarji. V letu 1992 pa sem obiskal 19. junija sosednje Blejsko barje, ki je v neposredni bližini barja Šijec. Povzpel sem se na lovsko prežo in ob 21 in 15 minut, ko je bil še mrak, je začel peti koconogi čuk. Čez 7 minut pa je priletela sloka in se značilno oglašala s pssst, pssst in ookk, ookk. Tako sem imel priložnost videti in slišati na enem mestu v istem večeru kar petkrat sloko. Je šlo za pet različnih osebkov ali pa le za teritorialen prelet enega samca? *Dare Šere, Langusova 10, 61000 Ljubljana*

Iz ornitološke pozabe From the ornithological oblivion

Od južne strani Pohorja že od nekdanj hodijo ljudje na »puščavsko« nedeljo, t. j. tisto nedeljo po Veliki gospojnici k Devici Mariji v Puščavi na božjo pot. Ko sem imel kakih 10 let, so vzeli naši tudi mene med romarje. Šli smo čez Spodnje, Srednje in Zgornje luže, čez Konjiško planjo, Pesek in Brv ter prišli po triinpolurnem hodu na znožje Petelinjaka, gorskega rebra na severni strani Pohorja ob potoku Plešica. Tukaj je stala velika hiša falskega logarja. Na svislih hiše smo videli razpetih in pribitih več sov in čukov. Nekatere velike sove so imele glavo in vrat po dolgem precepan in polovici sta bili na desno in levo upognjeni, da se je videlo, kakor da je imel tič dve glavi in dva vrata. Kmetje so tudi mislili, da je bilo v resnici tako ter rekali: »Vidite, pa so le tudi taki ptiči, ki imajo dve glavi in dva vrata, kakor cesarski ,olar' (orel).«

Janez Koprivnik, *Sove in čuki, Popotnik 1912, Ljubljana*

Skrivnostna fotografija Mystery photograph

Skrivnostna fotografija iz prejšnje številke *Acrocephalus* prikazuje eno izmed sestrskih vrst sinic, vendar katero: močvirsko *Parus palustris* ali gorsko *Parus montanus*? V naravi jo razločujemo po glasu, kar v naši literaturi najlepše pojasnjuje R. Bačar, ko pravi, da gorsko sinico »najlažje spoznamo po globokem hreščočem glasu, ki ga ponavlja le v daljših presledkih. Glas pezdičevke je višji, ni tako hreščoč in se ponavlja v prav kratkih presledkih.« Sicer pa je po vseh ilustriranih priročnikih za prepoznavanje ptic poudarjeno teme: bleščče črno pri močvirski sinici (pezdičevki) in motno pri gorski sinici. Bolj prefinjeni priročniki, kakršen je malo znani Steinbacher-Woltersov, pišejo o modro bleščče črnini pri močvirski sinici in rjavočrnem do motnočrnem temenu pri gorski sinici, pri čemer ni izključen tudi rahel sijaj. Vselej pa naj bi gorska sinica vzbujala vtis, da ima daljšo črnino na temenu kakor močvirska. Na naši fotografiji, ki jo je že pred leti posnel D. Tome, si s to razločevalno sestavino žal ne moremo kaj prida pomagati, saj se črnina na glavi preveč zliva s črnino v ozadju. Če se tudi na trenutek zdi, da se teme blešči, je to kaj lahko posledica uporabe bliskavice pri fotografiranju. Drug razločevalni znak je svetel pramen čez perut, ki ga sestavljajo svetli robovi nadlahtnih peres (t. i. sekundarnih peres). Ta pramen naj bi bil po literaturi pri gorski sinici veliko intenzivnejši, se pravi svetlejši kot pri močvirski, kjer gre pravzaprav – vendar to lahko opazimo le, če imamo ptico v roki – za rjavosivo obrobo omenjenih peres. Popolnoma jasno je, da takšnih odtenkov na fotografiji, kjer je bila po vrhu verjetno uporabljena bliskavica, ni mogoče razločevati. Tretji razločevalni znak je velikost črnega podbradka, ki je pri gorski sinici v obliki večjega trikotnika, ki pa ga na reprodukciji sploh ni videti. Tako nam preostane le vtis (Jizz), ki pa je tudi vprašljiv, saj se ptica na posnetku nemara ravno sklanja, da bi pobrala sončnično pečko s krmilnice in se ob tem morebitna podaljšanost črnega temena v zatilje prav tako izgublja. Sicer pa naša rubrika nima naslova fotografska uganka, temveč skrivnostna fotografija. To pa tudi nekaj pomeni, vsaj tistim bolj pozornim bralcem prav gotovo.

Iztok Geister

Društvena kronika Association chronicle

USTANOVITEV SKLADA ZA NARAVO – Nekateri člani Društva smo se 14. 12. 1992 udeležili izrednega občnega zbora Prirodoslovnega društva Slovenije, ki je bil sklican zaradi ustanovitve slovenskega Sklada za naravo, nekakšne predhodnice naše podružnice svetovno znanega fonda WWF. Naloge takih skladov so predvsem zbiranje gmotnih sredstev za varstvo in odkup pomembnih naravovarstvenih območij, skrb za informiranje javnosti o ekološki problematiki in pritiski na vladne inštitucije za zavarovanje narave. Svetovalec ministra za kulturo za področje naravne dediščine Stane Peterlin je posebej omenil tudi naše Društvo, ki je pred leti že imelo podoben sklad za varstvo narave, namenjen predvsem zaščiti gnezdišč velikega škurha. Denar smo zbirali s prodajo majic s škurhovim motivom in je bil namenjen za odškodnino kmetom zaradi prestavitve košnje na škurhovitih gnezdiščih.

Sledilo je še zelo zanimivo predavanje skupine avtorjev o biološki odpravi na Novo Gvinejo in družabno srečanje. (A.S.)

POROČILO Z DRUGEGA SREČANJA BALKANSKIH NEVLADNIH NARAVOVARSTVENIH ORGANIZACIJ – V Sofiji je bilo med 27. in 29. novembrom 1992 v organizaciji Deutsche Naturschutzring in bolgarskih organizacij pripravljeno drugo srečanje balkanskih nevladnih organizacij, ki se ukvarjajo z varstvom okolja in narave (popularno imenovane NGO – non-government org.). Navzoči so bili predstavniki iz Albanije, Bolgarije, Cipra, Hrvaške, Makedonije, Grčije, Romunije, Srbije, Slovenije in Turčije. Iz Slovenije smo se srečanja udeležili Marija Zupančič-Vičar kot predstavnica Prirodoslovnega društva, Nevenka Bogataj iz Zveze društev za varstvo okolja in Andrej Sovinc kot predstavnik Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije.

Globalna ekološka situacija na Balkanu je bila ocenjena zelo pesimistično, predvsem zaradi vojne na Hrvaškem in v Bosni in Hercegovini ter konflikta med Grčijo in Makedonijo glede naziva slednje države, še posebej pa zaradi splošno slabe ekonomske situacije. Poslušali smo razna predavanja o organiziranju naravovarstvenih nevladnih organizacij in predstavljanju ekološke problematike javnosti. Po končanih predavanjih so bile organizirane različne delavnice, morda

najbolj zanimiva je obravnavala ustanavljanje in delovanje naravovarstvenih fondov.

Za nas je bilo srečanje posebno pomembno kot izmenjava izkušenj, medtem ko se zdi, da je primernejša skupnost za reševanje naših naravovarstvenih problemov v alpsko-jadranskem prostoru. Organizatorji so tudi omenili specifičen položaj Slovenije, kjer sploh ni organizirane mreže NGO-jev, kljub temu pa naše Društvo uspešno pokriva praznino na tem področju (A.S.).

ORTOLAN SYMPOSIUM – Od 4.–6. 7. 1992 je bil na Dunaju (Wien) simpozij o vrtnem strnadu *Emberiza hortulana*, tako imenovani Ortolan-Symposium, ki ga je pod vodstvom prof. dr. H. M. Steinerja organiziral Inštitut za zoologijo na Univerzi za agronomijo (Universität für Bodenkultur). Pripravljenih je bilo 22 referatov iz 13 evropskih držav. Izvedeli smo veliko novega: od tega, da na Finskem gnezdi 300 do 400 tisoč parov vrtnih strnadov, da je v Avstriji tako rekoč izginil, da pa jih v južni Franciji še vedno podavijo na tisoče. Prava poslastica za vse udeležence pa so bili izvlečki iz doktorata švicarja P. Keuscha na temo primerjalne gnezditvene ekologije med skalnim in vrtnim strnadom v kantonu Wallis. Sicer pa vrtni strnad, kot smo se lahko prepričali na simpoziju, živi v Evropi v dveh zelo različnih habitatih: v južni Evropi na pustem kamnitem svetu, poraščenem z redkim grmovjem in še redkejšim drevjem, kjer prihaja v stik s kulturno krajino le v tradicionalno oskrbovanih vinogradih in v srednji in severni Evropi, kjer živi v intenzivno obdelani kulturni krajini s prav tako redkim drevjem in grmovjem, kjer pa je neprimerno bolj ogrožen kot v prvem habitatu. Podobno dvojen je tudi položaj vrtnega strnada v Sloveniji, če upoštevamo njegov habitat na krasu z onim v vinorodnih gorinah Štajerske, o čemer je na simpoziju poročal I. Geister. Izvirne informacije o tem pri nas nasploh zelo slabo poznanem strnadu je prispeval P. Grošelj, za kar se mu najlepše zahvaljujem. (I. G.)

OBISK PREDSTAVNIKA NJN – NJN (Nizozemska mladina naravoslovna sekcija) je organizacija, ki se ukvarja s proučevanjem narave in organizacijo posebnih raziskovalnih taborov. Konec oktobra nas je obiskal njihov predstavnik Robert Ketelaar in se zavzel za nadaljnje sodelovanje z našim Društvom (A. S.)

Kam takoj sporočiti pomembne podatke?
uvajamo

NEMUDNE ORNITOLOŠKE LINIJE

selitev, najdba obročka, kadavra

061 / 218-886 int. 297

gnezditev

064 / 47-170

prezimovanje

061 / 262-982

posegi v naravo

062/29-086

Če vam pri prvem poskusu ne uspe vzpostaviti kontakta
z ornitologom, sporočite svojo telefonsko številko
ali naslov.

tt Tiskarna
tone
tomšič

LJUBLJANA
GREGORČIČEVA 25a
TELEFON 061/219219

rototisk | ofsettisk
knjigotisk | knjigoveznica

VSEBINA

CONTENTS

Uvodnik (I. Geister)	165	Leading article (I. Geister)
Prehrana pegaste sove <i>Tyto alba</i> na Dravskem polju (A. Šorgo)	166	Diet of Barn Owl <i>Tyto alba</i> at Dravsko polje (A. Šorgo)
Višinska meja naseljenosti močvirske sinice <i>Parus palustris</i> in gorske sinice <i>P. montanus</i> na Pohorju (M. Vogrin)	174	Altitude settling lines by Marsh Tit <i>Parus palustris</i> and Willow Tit <i>P. montanus</i> at Mt. Pohorje (M. Vogrin)
Opazovanje španskega kupčarja <i>Oenanthe hispanica</i> ob Cerkniskem jezeru (P. Kmecl, K. Rižner)	176	Observation of Black-eared Wheatear <i>Oenanthe hispanica</i> at Lake Cerknica (P. Kmecl, K. Rižner)
Prlivka <i>Burhinus oedicnemus</i> na avstrijskem Štajerskem (J. Brandner)	178	Stone Curlew <i>Burhinus oedicnemus</i> in Austrian Styria (J. Brandner)
Črna komatna tekica <i>Glareola nordmanni</i> ugotovljena na Hrvaškem (M. Stipčević)	180	Black-winged Pratincole <i>Glareola nordmanni</i> confirmed in Croatia (M. Stipčević)
Iz ornitološke beležnice:	183	From the ornithological notebook:
<i>Gavia arctica</i> , <i>Podiceps griseigena</i> , <i>Podiceps cristatus</i> , <i>Phalacrocorax carbo</i> , <i>Botaurus stellaris</i> , <i>Nycticorax nycticorax</i> , <i>Ardeola ralloides</i> , <i>Egretta alba</i> , <i>Ciconia nigra</i> , <i>Melanitta fusca</i> , <i>Mergus serrator</i> , <i>Mergus merganser</i> , <i>Milvus migrans</i> , <i>Buteo lagopus</i> , <i>Aquila chrysaetos</i> , <i>Falco vespertinus</i> , <i>Falco peregrinus</i> , <i>Lagopus mutus</i> , <i>Calidris minuta</i> , <i>Actitis hypoleucos</i> , <i>Chlidonias hybrida</i> , <i>Chlidonias leucopterus</i> , <i>Clamator glandarius</i> , <i>Upupa epops</i> , <i>Picoides tridactylus</i> , <i>Cinclus cinclus</i> , <i>Monticola saxatilis</i> , <i>Phylloscopus sibilatrix</i> , <i>Ficedula parva</i> , <i>Panurus biarmicus</i>		
Poročila od koderkoli: Osredok na Cerkniskem jezeru (T. Jančar)	191	Reports from here and there: Osredok on Lake Cerknica (T. Jančar)
Zadrževalnik Vrbje (M. Kronovšek)		Vrbje Reservoir (M. Kronovšek)
Dokumenti: Breguljke <i>Riparia riparia</i> gnezdile ob Savi pri Čatežu (J. Gregori)	192	Documents: Sand Martins <i>Riparia riparia</i> breeding along Sava River near Čatež (J. Gregori)
Novice iz Triglavskega narodnega parka: – Uvod v rubriko (T. Jančar) – Vertikalna distribucija ptic na pašnikih planin Zapleč in Zaprikraj (T. Čelik, S. Polak) – Meje vertikalne razširjenosti ptičev pozimi (I) (T. Jančar) – Novice: <i>Scolopax rusticola</i> (D. Šere)	193	News from Triglav National Park: – Introduction (T. Jančar) – Vertical distribution by birds at mountain pastures of Zapleč and Zaprikraj (T. Čelik, S. Polak) – Vertical distribution line by birds in winter (I) (T. Jančar) – News: <i>Scolopax rusticola</i> (D. Šere)
Iz ornitološke pozabe	195	From the ornithological oblivion
Skrivnostna fotografija	195	Mystery photograph
Društvena kronika	196	Association's chronicle:

Fotografija na naslovnici: Vrtni strnad *Emberiza hortulana* (P. Keusch)

Front cover: Ortolan bunting *Emberiza hortulana* (P. Keusch)